

MJA-3
MEERJARENAFSPRAAK
ENERGIE-EFFICIËNTIE
2001 – 2020

Definitieve versie
12 juni 2008

0899346/221/RvM/NW/156140

Definitief, 12 juni 2008

INHOUDSOPGAVE

1. ALGEMEEN

Partijen

Overwegingen

Artikel 1.1 Definities

Artikel 1.2 Doelstellingen meerjarenafpraak

2. VERPLICHTINGEN

Artikel 2.1 Verplichtingen Onderneming

Artikel 2.2 Verplichtingen Brancheorganisatie

Artikel 2.3 Verplichtingen Ministers

Artikel 2.4 Verplichtingen Bevoegd gezag

Artikel 2.5 Verplichtingen IPO

3. PLANNEN

3.1 Energie-efficiëntieplannen (EEP)

Artikel 3.1 Opstellen EEP

Artikel 3.2 Inhoud EEP

Artikel 3.3 Actualisering EEP

Artikel 3.4 Procedure EEP niet-broeikasgasinrichtingen

Artikel 3.5 Procedure EEP broeikasgasinrichtingen

3.2 Meerjarenplannen (MJP)

Artikel 3.6 Meerjarenplan Energie-efficiëntie (MJP)

3.3 Strategische plannen

Artikel 3.7 Voorstudie

Artikel 3.8 Routekaarten

4. ENERGIEZORG, KETENEFFICIËNTIE, EN DUURZAME ENERGIE

Artikel 4.1 Systematische energiezorg

Artikel 4.2 Ketenefficiëntie en inkoop duurzame energie

5. MONITORING EN RAPPORTAGE

Artikel 5.1 Monitoring

Artikel 5.2 Rapportage

6. OVERLEG

Artikel 6.1 Overleggroep Energie-efficiëntie

Artikel 6.2 Taken Overleggroep Energie-efficiëntie

Artikel 6.3 Platform MJA-3

Artikel 6.4 Taken Platform MJA-3

7. TOETREDING EN OPZEGGING

Artikel 7.1 Toetreding ondernemingen

- Artikel 7.2 Toetreding brancheorganisaties of productschappen
- Artikel 7.3 Toetreding gemeenten
- Artikel 7.4 Opzegging

8. OVERIGE BEPALINGEN

- Artikel 8.1 SenterNovem
- Artikel 8.2 Kosten
- Artikel 8.3 Sancties
- Artikel 8.4 Evaluatie
- Artikel 8.5 Wijziging meerjarenafpraak
- Artikel 8.6 Openbaarheid en geheimhouding
- Artikel 8.7 Inwerkingtreding en looptijd
- Artikel 8.8 Bijlagen en toelichting
- Artikel 8.9 Juridische vorm
- Artikel 8.10 Publicatie
- Artikel 8.11 Citeertitel

TOELICHTING

BIJLAGE MJA-3

- Hoofdstuk 1 Algemeen
- Hoofdstuk 2 Toetsing Energie-efficiëntieplannen
- Hoofdstuk 3 Monitoring procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie
- Hoofdstuk 4 Energiezorg
- Hoofdstuk 5 Concernaanpak
- Hoofdstuk 6 Werkafsprak 'Uitruil Ketenefficiëntie en Duurzame Energie'
- Hoofdstuk 7 Werkafsprak Openbaarheid en geheimhouding

1. ALGEMEEN

PARTIJEN

1. De Minister van Economische Zaken, mevrouw M.J.A. van der Hoeven, de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw G. Verburg, de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie, mevrouw drs. C.P. Vogelaar, de Minister van Verkeer en Waterstaat, de heer ir. C.M.P.S. Eurlings en de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw dr. J.M. Cramer, tezamen handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan, alsmede in hun hoedanigheid van vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, waarvan de zetel is gevestigd te 's Gravenhage, hierna gezamenlijk te noemen: **de Ministers**;
2. De Provincies, in dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door A.E. Blik-de Jong van de Vereniging Interprovinciaal Overleg, gevestigd te 's Gravenhage, op grond van het besluit van het bestuur van het IPO 19 juni 2008, hierna te noemen: **het IPO**;
3. De ondernemingen die tot deze meerjarenafpraak zijn toegetreden, hierna te noemen: **de Ondernemingen**;
4. De brancheorganisaties en productschappen die deze meerjarenafpraak hebben ondertekend, hierna te noemen: **de Brancheorganisaties en Productschappen**;
5. De Gemeenten die tot deze meerjarenafpraak zijn toegetreden, hierna te noemen: **de Gemeenten**.

OVERWEGINGEN

- (1) De Europese lidstaten hebben geconcludeerd dat geïndustrialiseerde landen zich gezamenlijk moeten verbinden aan het reduceren van hun broeikasgasemissies met 30 procent in 2020 ten opzichte van 1990, in het kader van een betekenisvolle mondiale klimaatafspraak. Zolang die niet tot stand komt verbindt de EU zich unilateraal aan een reductie van ten minste 20 procent in 2020 ten opzichte van 1990. De Europese Unie heeft in de richtlijn 2006/32/EG van 5 april 2006 (PbEG 2006, L 114) een doelstelling geformuleerd ter besparing van energie en verbetering van energie-efficiëntie met gemiddeld 1 procent per jaar over de periode 2008-2016.
- (2) Het Coalitieakkoord van 7 februari 2007 van de regeringsfracties heeft zich ten doel gesteld een reductie van 30 procent broeikasgasemissies in 2020 te realiseren ten opzichte van 1990, liefst in Europees verband, alsmede een aandeel van 20 procent hernieuwbare energie in 2020 en een energiebesparingtempo van 2 procent per jaar. De ambitie is om in 2020 in Nederland één van de duurzaamste en efficiëntste energievoorzieningen in Europa te hebben. Dat betekent een verdubbeling van de landelijk gemiddelde energie-efficiëntieverbetering van 1

procent per jaar.

- (3) In het Duurzaamheidsakkoord van 1 november 2007 onderschrijven VNO-NCW, MKB Nederland en LTO Nederland de noodzaak om in Nederland en Europa een actief en vooruitstrevend klimaatbeleid te voeren. Daarbij is door de overheid toegezegd dat zij zich tot het uiterste zal inspannen om ervoor te zorgen dat bedrijven op een Europees en mondiaal gelijkblijvend speelveld kunnen opereren.
- (4) Het Duurzaamheidsakkoord geeft richting aan verdere concrete afspraken voor de sectoren gebouwde omgeving, energiesector, industrie, verkeer en vervoer en land- en tuinbouw alsmede voor het midden- en kleinbedrijf dat niet deelneemt aan deze sectorafspraken. In het Duurzaamheidsakkoord hebben de rijksoverheid, VNO-NCW, MKB Nederland en LTO Nederland afgesproken, dat zij zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk vóór 1 april 2008 tot concrete invulling komen van hun samenwerking op het vlak van de gebouwde omgeving, de energiesector, de industrie, verkeer en vervoer en de land- en tuinbouw in de vorm van sectorakkoorden, waarin afspraken worden gemaakt over concrete doelen die overheid en bedrijfsleven samen willen bereiken, de wijze waarop deze worden bereikt en de inspanningsverplichtingen die ieder op zich neemt. Deze meerjarenafpraak vormt het sectorakkoord Industrie.
- (5) Begin jaren negentig zijn met industriële branches meerjarenafspraken gemaakt over verbetering van de energie-efficiëntie. Die afspraken golden tot het jaar 2000. Vanwege het succes van deze afspraken hebben industrie en overheid een nieuwe meerjarenafpraak getekend voor de periode 2001-2012 (MJA-2). Partijen stellen vast, dat de tot nu toe gesloten meerjarenafspraken hebben geleid tot een gemiddelde jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering van 2% over 15 jaar, hetgeen beduidend meer is dan het gemiddelde in Nederland. De opzet en aanpak van de meerjarenafspraken als instrument van overheidsbeleid gericht op energie-efficiëntieverbetering is meer dan geslaagd te noemen en ook internationaal gezien succesvol.
- (6) Partijen zijn op 6 juni 1999 het Convenant Benchmarking energie-efficiënte en op 6 december 2001 het convenant de meerjarenafpraak energie-efficiëntie 2001-2012 (MJA-2) overeengekomen. Partijen wensen gebruik te maken van de in het convenant Benchmarking en convenant MJA-2 opgenomen bevoegdheid om deze in onderlinge overeenstemming te wijzigen. De belangrijkste wijzigingen betreffen verlenging van de looptijd van 31 december 2012 tot 31 december 2020, het intensiveren van de doelstelling en het samenvoegen van het convenant Benchmarking en convenant MJA-2 tot de meerjarenafpraak energie-efficiënte 2001-2020 (MJA-3). Partijen die zich niet kunnen verenigen met deze wijzigingen, kunnen uittreden. Ondernemingen die zich niet kunnen verenigen met een of meer wijzigingen, zijn gerechtigd deze MJA-3 binnen 6 weken na ondertekening daarvan gemotiveerd en met onmiddellijke ingang ten aanzien van een of meer inrichtingen op te zeggen.
- (7) Voor Ondernemingen, die deelnemen aan deze meerjarenafpraak én die voor één of meer broeikasgasinrichtingen moeten deelnemen aan het Europese systeem van handel in CO₂-emissierechten, bevat artikel 7.5 afwijkende regels.
- (8) Partijen zijn van oordeel, dat het voor het welslagen van deze meerjarenafpraak van doorslaggevend belang is, dat energiebesparing en -efficiëntieverbetering prioritaire effecten

zijn en vermindering van CO₂-emissies een afgeleid effect is en dat overheid en bedrijfsleven samenwerken met behoud van ieders verantwoordelijkheid. In het kader van het Duurzaamheidsakkoord en de handel in CO₂-emissierechten is vermindering van CO₂-emissies evenwel leidend. Voor het welslagen is eveneens van belang de Europese normering ten aanzien van veel gebruikte apparaten, het tijdig beschikbaar zijn van energie-efficiënte apparatuur en het afgestemd zijn van regelgeving en uitvoeringspraktijk op deze meerjarenafpraak met het oog op een gelijkblijvend speelveld op internationaal, nationaal en lokaal niveau.

- (9) Het Klimaatakkoord Gemeente en Rijk 2007-2011: Samen werken aan een klimaatbestendig en duurzaam Nederland, van 12 november 2007 bevat afspraken tussen de Ministers, de Minister van Financiën, de Minister van Buitenlandse Zaken en de VNG waarin onder meer prioriteit wordt gegeven aan energie-efficiëntieverbetering in milieuvergunningen en de handhaving daarvan. Ondernemingen hechten eraan dat het bevoegd gezag meewerkt aan de invulling van de artikelen 12 en 13 van het Klimaatakkoord. Daarin staat onder meer, dat het bevoegd gezag de naleving van energievoorschriften zal handhaven bij de ondernemingen die niet deelnemen aan deze meerjarenafpraak, bij de controlefrequentie de deelname van een Onderneming aan deze meerjarenafpraak laat meewegen en bij periodieke controles prioriteit geeft aan energie-efficiëntieverbetering.

KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN

Definities

Artikel 1.1

In deze meerjarenafpraak wordt verstaan onder:

- a. **Betrokken inrichting:** een inrichting die is opgenomen in het verzoek tot toetreding.
- b. **Bevoegd gezag:** het bestuursorgaan dat volgens artikel 8.2 Wet milieubeheer of bij een in art. 8.40 van die wet bedoelde algemene maatregel van bestuur bevoegd gezag is voor de betrokken inrichting.
- c. **Bijlage MJA-3:** de bij deze meerjarenafpraak behorende bijlage.
- d. **Broeikasgasinrichting:** betrokken inrichting waarin zich een of meer broeikasgasinstallaties bevinden als bedoeld in artikel 16.2 van de Wet milieubeheer, voorzover het gaat om de emissie van CO₂ in de lucht.
- e. **Concern:** de (rechts)persoon, die de zeggenschap heeft over één of meer Ondernemingen, samen met die Ondernemingen.
- f. **Convenant Benchmarking:** het op 6 juni 1999 door overheid en bedrijfsleven ondertekende Convenant Benchmarking Energie-efficiëntie voor energie-intensieve inrichtingen.
- g. **Duurzame energie:** uit hernieuwbare energiebronnen opgewekte energie: energie opgewekt met installaties waarbij uitsluitend van hernieuwbare energiebronnen wordt gebruikgemaakt, alsmede het aandeel in calorische waarde van de met hernieuwbare energiebronnen in hybride installaties opgewekte energie die ook met conventionele energiebronnen werken. Hieronder valt ook voor accumulatiesystemen gebruikte hernieuwbare elektriciteit, maar niet elektriciteit die van dergelijke systemen afkomstig is.

- h. **Energie-efficiëntie:** de verhouding tussen de verkregen prestatie, dienst, goederen of energie, en de energietoevoer hiervoor. Daarbij kan het gaan om procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie.
- i. **Energie-efficiëntieplan (EEP):** het in artikel 3.1 van deze meerjarenafspraken bedoelde plan;
- j. **Energie-efficiëntie-verbetering (EEV):** een toename van de energie-efficiëntie bij het eindgebruik ten gevolge van technologische, gedrags- en/of economische veranderingen.
- k. **Energiegebruik:** het energetisch gebruik van energiedragers. Hieronder wordt niet verstaan het non-energetisch gebruik in de vorm van als grondstof ingezette energiedragers (feedstock). Het energiegebruik van secundaire energiedragers wordt teruggerekend naar de stookwaarde (onderste verbrandingswaarde) van de primaire energiedragers. Netto ingekochte elektriciteit wordt verrekend tegen een opwekkendement van 40 procent, tenzij ten genoegen van SenterNovem wordt aangetoond, dat voor een bepaalde installatie een ander rendement geldt. Warmte die wordt verkocht of gekocht, wordt verrekend tegen een rendement, dat de goedkeuring behoeft van SenterNovem. De vaststelling van het deel van het energiegebruik per relevante procesinstallatie, dat feedstock betreft, behoeft de goedkeuring van SenterNovem.
- l. **Inrichting:** een in Nederland gelegen inrichting als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer.
- m. **Ketenefficiëntie:** de verhouding tussen de verkregen prestatie, dienst, goederen of energie in de totale keten van grondstof tot en met afdanking en de energietoevoer hiervoor.
- n. **Meerjarenafpraak 2 of** de op 6 december 2001 gesloten Meerjarenafpraak energie-efficiëntie 2001-2012.
- o. **Meerjarenplan (MJP):** het in artikel 3.6 van deze meerjarenafspraken bedoelde plan.
- p. **Overleggroep Energie-efficiëntie (OGE):** de in artikel 6.1 van deze meerjarenafspraken bedoelde Overleggroep.
- q. **Platform MJA-3:** het in artikel 6.3 van deze meerjarenafspraken bedoelde Platform.
- r. **Rendabele maatregelen:** maatregelen met een positieve netto contante waarde bij een interne rentevoet van 15%. Als alternatief kan een terugverdientijd van 5 jaar worden gehanteerd.
- s. **Routekaart:** routekaart zoals bedoeld in artikel 3.8 van deze meerjarenafspraken.
- t. **Scorekaart:** instrument dat een overzicht geeft van de mate waarin Ondernemingen hun in hun EEP opgenomen inspanningen hebben gerealiseerd.
- u. **Systematische energiezorg:** systematische energiezorg als bedoeld in artikel 4.1 van deze meerjarenafspraken.
- v. **Vertrouwelijke gegevens:** door een Onderneming als zodanig aangewezen bedrijfsgeheimen en beveiligingsgegevens als bedoeld in hoofdstuk 19 van de Wet milieubeheer c.q. ondernemings- en fabricagegegevens als bedoeld in de Wet openbaarheid van bestuur.
- w. **Voorstudie:** voorstudie zoals bedoeld in artikel 3.7 van deze meerjarenafspraken.
- x. **Procesefficiëntie:** de verhouding tussen de verkregen prestatie, dienst, goederen of energie, en de energietoevoer hiervoor binnen een inrichting

Doelstellingen

Artikel 1.2

Partijen spannen zich in om gemiddeld voor de gezamenlijke Ondernemingen voor hun betrokken inrichtingen 30 procent energie-efficiëntieverbetering te bereiken in de periode 2005-2020. Door rekening te houden met de in het kader van de reeds gerealiseerde energie-

efficiëntieverbetering in de periode 1998-2005 van gemiddeld 15 procent, komt dit neer op 45 procent in de periode 1998-2020. Ten aanzien van de genoemde 30 procent wordt gestreefd naar een verdeling van 20 procent binnen de inrichting en 10 procent buiten de inrichting voor de gezamenlijke Ondernemingen voor hun betrokken inrichtingen.

2. VERPLICHTINGEN

Verplichtingen Onderneming

Artikel 2.1

1. Een Onderneming verplicht zich om:
 - a. voor haar betrokken inrichting(en) een Energie-efficiëntieplan op te stellen, uit te voeren en daarover jaarlijks te rapporteren;
 - b. in haar Energie-efficiëntieplan opgenomen zekere rendabele maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie binnen de betrokken inrichting(en) te nemen;
 - c. systematische energiezorg binnen de Onderneming te implementeren.
2. Een Onderneming spant zich in om:
 - a. ervoor te zorgen dat de in haar Energie-efficiëntieplan opgenomen voorwaardelijke maatregelen op termijn zekere maatregelen worden en dat onzekere maatregelen op termijn voorwaardelijke of zekere maatregelen worden;
 - b. energie-efficiëntieverbetering door middel van ketenefficiëntie en duurzame energie te realiseren;
 - c. aan de eigen Brancheorganisatie die gegevens te verstrekken, die nodig zijn voor het tijdig opstellen van het Meerjarenplan.
3. Een Onderneming geeft een deugdelijke motivering als:
 - a. haar gemiddelde in het Energie-efficiëntieplan voorgenoemde jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering lager is dan gemiddeld 2 procent per jaar in de periode waarvoor het Energie-efficiëntieplan geldt;
 - b. uit de jaarlijkse monitoringronde blijkt dat de bereikte energie-efficiëntieverbetering achterblijft bij de geplande energie-efficiëntieverbetering.
4. In het kader van de in lid 3 genoemde motivering worden in elk geval, kosten en baten in aanmerking genomen, in acht genomen:
 - de data waarop de installaties in de inrichting in gebruik zijn of worden genomen;
 - de tijd die nodig is om een betere techniek toe te gaan passen,
 - het verbruik en de aard van de grondstoffen, met inbegrip van water,
 - het uitvoeren van milieumaatregelen,
 - het nagenoeg bereiken van het thermodynamisch evenwicht, bijvoorbeeld bij smeltprocessen van metalen,
 - de vervangingstermijn van installaties,
 - de negatieve invloed van veranderingen op de lifecycle van een product, of
 - het feit, dat er geen maatregelen te benoemen zijn in geval van nieuwe installaties.

Verplichtingen Brancheorganisaties en Productschappen

Artikel 2.2

1. Onverminderd haar c.q. zijn elders in deze meerjarenafspraken opgenomen verplichtingen, neemt de Brancheorganisatie of het Productschap de inspanningsverplichting op zich om:
 - a. haar leden c.q. zijn bedrijfsgenoten te stimuleren om deel te nemen en uitvoering te geven aan deze meerjarenafspraken;
 - b. haar leden c.q. zijn bedrijfsgenoten actief voor te lichten over het onderwerp van deze meerjarenafspraken;
 - c. namens de Ondernemingen als aanspreekpunt te fungeren voor de Ministers, het IPO en de VNG;
 - d. uitvoering te geven aan het Meerjarenplan, voorzover dat binnen de invloedssfeer van de Brancheorganisatie of het Productschap ligt;
 - e. het initiatief te nemen voor een voorstudie en/of routekaart;
 - f. een voorzitter af te vaardigen ten behoeve van de Overleggroep Energie-efficiëntie;
 - g. informatie te verstrekken ten behoeve van elke evaluatie van deze meerjarenafspraken;
 - h. in afstemming met SenterNovem de nodige activiteiten te ontplooiën op het gebied van kennismanagement.
2. Voor wat betreft de categorie Overige Industrie is lid 1, onder a, b en d van overeenkomstige toepassing en is artikel 3.6 niet van toepassing.

Verplichtingen Ministers

Artikel 2.3

1. Onverminderd hun elders in deze meerjarenafspraken opgenomen verplichtingen zullen de Ministers zich inspannen, dat Ondernemingen voor wat betreft hun betrokken inrichting(en) vanaf het moment van toetreding als Partij tot deze meerjarenafspraken geen additionele specifieke nationale maatregelen gericht op verdere energie-efficiëntieverbetering of CO₂-reductie zullen worden opgelegd. Dit laat de bevoegdheden van de Staten-Generaal en de bevoegdheden en verplichtingen van de Ministers tot uitvoering van internationale regelgeving onverlet. Dit laat tevens generieke maatregelen met betrekking tot de introductie van systemen van verhandelbaarheid van broeikasgasemissies in de betrokken sectoren en (uit Europese verplichtingen voortvloeiende) wijzigingen van de energiebelasting (EB) onverlet.
2.
 - a. De overheid zal zich tot het uiterste inspannen dat bedrijven op een Europees en mondiaal gelijkblijvend speelveld kunnen opereren. Bij nieuwe (klimaat- en energie-) maatregelen zullen de effecten op het level playing field van zowel grote als kleinere bedrijven in kaart worden gebracht en worden besproken tussen partijen. Indien noodzakelijk zullen hiermee verbandhoudende beleidsoplossingen worden gezocht om de nadelige effecten voor de concurrentiepositie te voorkomen, bij voorkeur in Europees verband. Zo nodig kan bij onoverkomelijke problemen van maatregelen worden afgezien.
 - b. Beleid van de overheid dat effect heeft op deze meerjarenafspraken moet ten dienste staan van het realiseren van de energie- en milieudoelstellingen van deze meerjarenafspraken. De effecten op het realiseren van de energie- en milieudoelstellingen van dit sectorakkoord zullen daarom vooraf worden onderzocht en besproken tussen partijen. Uitgangspunt blijft dat - conform het Coalitieakkoord en de miljoenennota 2008 - het bedrijfsleven gevrijwaard blijft van per saldo lastenverzwaringen en op een Europees en mondiaal gelijk speelveld kan blijven opereren. Het bedrijfsleven laat realisatie van de milieu- en energiedoelstellingen van

de Meerjarenafspraken Energie-efficiëntie 2001 – 2020 (MJA-3) mede afhangen van de verenigbaarheid van het overheidsbeleid dat effect heeft op deze meerjarenafspraken met de investeringsinspanningen uit hoofde van deze overeenkomst.

3. De Ministers beijveren zich financiële ondersteuning te (blijven) verlenen in de sfeer van onderzoek en ontwikkeling en stimuleringsregelingen.
4. De Ministers zullen hun invloed uitoefenen voor het oplossen van eventuele knelpunten van niet-financiële aard, voor zover dat binnen de invloedssfeer van de Ministers ligt.
5. De Ministers stimuleren en ondersteunen de ontwikkeling en het gebruik van keten-efficiëntie en duurzame energie.
6. De Ministers dragen zorg voor inschakeling van SenterNovem, teneinde de taken uit te (laten) voeren die bij deze overeenkomst de Ministers worden toebedeeld, met betrekking tot ten minste:
 - a. het opstellen, actualiseren en toetsen van Energie-efficiëntieplannen en Meerjarenplannen en het adviseren over en toetsen van de implementatie daarvan;
 - b. monitoring van en rapportage over deze meerjarenafspraken;
 - c. kennisontwikkeling over energie-efficiëntie, keten-efficiëntie en duurzame energie;
 - d. kennisoverdracht naar alle Partijen;
 - e. secretariaat van de Overleggroepen Energie-efficiëntie en het Platform MJA-3.
7. De Ministers spannen zich in voor goed bij deze meerjarenafspraken aansluitende en de meerjarenafspraken versterkende beleidsinstrumenten gericht op stimulering, facilitering en handhaving.
8. De Ministers verruimen via het programma MJA-facilitering de ondersteuning en facilitering van Partijen door SenterNovem in het kader van deze meerjarenafspraken. De Ministers zullen de totstandkoming en uitvoering van Energie-efficiëntieplannen door Ondernemingen, van Meerjarenplannen door Brancheorganisaties en van voorstudies en routekaarten door Brancheorganisaties en/of Onderneming(en) – waar mogelijk en wettelijk toelaatbaar - ondersteunen.
9. De Ministers spannen zich in om bij totstandkoming en uitvoering van Europese, nationale en lokale regelgeving – voorzover binnen hun bevoegdheden en mogelijkheden - te bevorderen dat die regelgeving de realiseerbaarheid van de ambities aan energiebesparing en energie-efficiëntieverbetering van de Ondernemingen ondersteunt, met deze meerjarenafspraken samengaat, deze meerjarenafspraken versterkt en de extra administratieve lasten van deze meerjarenafspraken voor Ondernemingen tot een minimum beperkt.
10. De Ministers spannen zich tot het uiterste in, dat het Klimaatakkoord Gemeente en Rijk 2007-2011 wordt nageleefd.

Verplichtingen Bevoegd gezag

Artikel 2.4

Het Bevoegd gezag, onverminderd zijn elders in deze meerjarenafspraken opgenomen verplichtingen:

- a. handhaaft bij de ondernemingen die niet deelnemen aan deze meerjarenafspraken de naleving van energievoorschriften;
- b. handhaaft op basis van de van toepassing zijnde, bij of krachtens de wet gestelde voorschriften met betrekking tot energie-efficiëntie, alsmede de in deze meerjarenafspraken gemaakte afspraken omtrent energie-efficiëntie verbeterende maatregelen;

- c. laat in de in zijn handhavingprogramma beoogde controlefrequentie de deelname van een Onderneming aan deze meerjarenafpraak meewegen;
- d. geeft bij periodieke controles prioriteit aan energie-efficiëntieverbetering, en
- e. werkt – daar waar de branche dit heeft geïnitieerd - mee aan de per branche uit de meerjarenafpraak te starten pilot van Ondernemingen en ondernemingen die geen partij zijn bij deze meerjarenafpraak over een gelijkwaardige behandeling.

Verplichtingen IPO

Artikel 2.5

Het IPO verplicht zich om:

- a. hun leden te stimuleren om deel te nemen en uitvoering te geven aan deze meerjarenafpraak;
- b. deel te nemen aan de activiteiten van de Overleggroep Energie-efficiëntie (OGE) als dat in het kader van artikel 6.1, lid 5 van deze meerjarenafpraak is afgesproken;
- c. hun leden actief voor te lichten over het onderwerp van dit convenant;
- d. namens provincies als aanspreekpunt te fungeren voor de andere partijen.

3. PLANNEN

3.1 Energie-efficiëntieplannen (EEP)

Opstellen EEP

Artikel 3.1

Uiterlijk binnen 9 maanden na ondertekening van of toetreding tot deze meerjarenafpraak stelt de Onderneming voor elke betrokken inrichting afzonderlijk een concept van een Energie-efficiëntieplan op.

Inhoud EEP

Artikel 3.2

1. In het Energie-efficiëntieplan neemt de Onderneming zekere, voorwaardelijke en onzekere maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie op. Van elk van die maatregelen geeft de Onderneming overeenkomstig de Bijlage MJA-3, hoofdstuk 2 aan wat daarvan het te verwachten resultaat zal zijn, gemeten in percentage energie-efficiëntieverbetering per jaar en de daarmee samenhangende feitelijk vermeden CO₂-emissie. Bij de overweging van de maatregelen ter verbetering van energie-efficiëntie betrekken Ondernemingen niet alleen energie-efficiëntie, maar ook de klimaateffecten van niet-CO₂-broeikasgassen. Meer in het bijzonder neemt de Onderneming tevens het klimaateffect van het koudemiddel in overweging indien een maatregel de vervanging of aanpassing van een koelinstallatie betreft.
2. Als uit het Energie-efficiëntieplan blijkt dat het te verwachten resultaat lager is dan gemiddeld 2 procent per jaar in de periode waarop het Energie-efficiëntieplan ziet, dan voorziet de Onderneming deze afwijking van een deugdelijke motivering.

Actualisering EEP

Artikel 3.3

De Onderneming zal het Energie-efficiëntieplan actualiseren uiterlijk op 1 april 2009 voor de periode 2009-2012, uiterlijk op 1 oktober 2012 voor de periode 2013-2016 en uiterlijk op 1 oktober 2016 voor de periode 2017-2020. Bij deze actualisering worden niet slechts de zekere, voorwaardelijke en onzekere maatregelen aangegeven, maar wordt mogelijke verbetering van de energie-efficiëntie gebaseerd op een voldoende inzicht in de energiebalans.

Procedure EEP niet-broeikasgasinrichtingen

Artikel 3.4

1. De Onderneming dient het concept van het Energie-efficiëntieplan in bij SenterNovem en bij het bevoegd gezag.
2. SenterNovem adviseert het bevoegd gezag binnen 6 weken na de in lid 1 bedoelde indiening of dat concept voldoet aan Bijlage MJA-3, hoofdstuk 2. SenterNovem deelt dit advies tegelijkertijd mede aan de Onderneming. SenterNovem kan de hiervoor bedoelde termijn eenmaal met ten hoogste 6 weken verlengen door bekendmaking daarvan binnen bedoelde termijn aan het bevoegd gezag en de Onderneming.
3. Het Bevoegd gezag maakt binnen 6 weken na ontvangst van het toetsingsrapport van SenterNovem schriftelijk zijn oordeel over het concept van het Energie-efficiëntieplan kenbaar aan de Onderneming en SenterNovem. Het bevoegd gezag kan de hiervoor bedoelde termijn eenmaal met ten hoogste 6 weken verlengen door bekendmaking daarvan binnen bedoelde termijn aan de Onderneming en SenterNovem.
4. Naar aanleiding van het toetsingsrapport kan de Onderneming het Energie-efficiëntieplan aanpassen. De Onderneming en het bevoegd gezag streven ernaar overeenstemming te bereiken. Het bevoegd gezag zal zijn definitieve oordeel afstemmen op de meningsvorming van andere relevante betrokken bestuursorganen.
5. De Onderneming legt het definitieve Energie-efficiëntieplan uiterlijk binnen 6 weken na ontvangst van het oordeel van het bevoegd gezag op het concept van het plan voor aan het bevoegd gezag. Het definitieve Energie-efficiëntieplan wordt tegelijkertijd toegezonden aan SenterNovem.
6. Het bevoegd gezag maakt zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen 6 weken na ontvangst van het definitieve Energie-efficiëntieplan schriftelijk kenbaar aan de Onderneming en SenterNovem of het al dan niet instemt met dat plan. Het bevoegd gezag beoordeelt of het door de Onderneming ingediende definitieve Energie-efficiëntieplan voor zover relevant in overeenstemming is met de bij de vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer te hanteren eis dat aan de vergunning de voorschriften moeten worden verbonden die nodig zijn om de nadelige gevolgen die de inrichting voor het milieu kan veroorzaken, te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk – bij voorkeur bij de bron – te beperken en ongedaan te maken.
7. Tegelijkertijd met de schriftelijke instemming met het definitieve Energie-efficiëntieplan, informeert het bevoegd gezag de Onderneming en SenterNovem schriftelijk of naar zijn oordeel voor op basis van het plan te nemen maatregelen een mededeling op grond van artikel

8.13, lid 1, onder g, een melding op grond van artikel 8.41, een melding op grond van artikel 8.19 of een veranderingsvergunning op grond van artikel 8.1 van de Wet milieubeheer is vereist. Voor zover formalisering van de voornemens uit dat plan aan de orde is zal dit in beginsel plaatsvinden op het moment dat zekerheid bestaat over de termijn van de feitelijke realiseerbaarheid van de voornemens uit het plan of onderdelen daarvan.

8. Nadat het betrokken bevoegd gezag heeft kenbaar gemaakt aan de Onderneming of het al dan niet instemt met het definitieve Energie-efficiëntieplan, is dat plan behoudens eventuele vertrouwelijke gegevens openbaar, onder vermelding van de instemming van het betrokken bevoegd gezag met dat plan. Voor wat betreft de vertrouwelijke gegevens van het plan geldt Bijlage MJA-3, hoofdstuk 7.
9. Bij het opstellen van het Energie-efficiëntieplan kan de Onderneming of het concern, ten behoeve van de onderbouwing van de fasering van maatregelen voor de inrichting, tevens rekening houden met de verbeteringsinspanningen op het gebied van energie-efficiëntie bij andere inrichtingen welke tot dezelfde Onderneming of tot hetzelfde concern behoren (concernaanpak). In de Bijlage MJA-3, hoofdstuk 5 is een nadere toelichting gegeven op de mogelijkheden van een concernaanpak.

Procedure EEP broeikasgasinrichtingen

Artikel 3.5

1. In afwijking van artikel 3.4 adviseert SenterNovem over het concept van het Energie-efficiëntieplan conform de Bijlage MJA-3, hoofdstuk 2. SenterNovem deelt dat advies binnen zes weken na ontvangst van dat concept schriftelijk mede aan de Onderneming.
2. Indien SenterNovem positief over het concept adviseert, wordt het EEP definitief.
3. Indien SenterNovem negatief over het concept adviseert, kan de Onderneming het EEP aanpassen, waarbij de Onderneming en SenterNovem streven naar overeenstemming.
4. Drie weken na een positief advies of een als zodanig aangeduid definitief negatief advies, is het EEP behoudens eventuele vertrouwelijke gegevens openbaar. Voor wat betreft de vertrouwelijke gegevens van het plan geldt Bijlage MJA-3, hoofdstuk 7.
5. Bij het opstellen van het Energie-efficiëntieplan kan de Onderneming of het concern, ten behoeve van de onderbouwing van de fasering van maatregelen voor de inrichting, tevens rekening houden met de verbeteringsinspanningen op het gebied van energie-efficiëntie bij andere inrichtingen welke tot dezelfde Onderneming of tot hetzelfde concern behoren (concernaanpak). In de Bijlage MJA-3, hoofdstuk 5, is een nadere toelichting gegeven op de mogelijkheden van een concernaanpak.

3.2 Meerjarenplannen

Meerjarenplan Energie-efficiëntie (MJP)

Artikel 3.6

1. Een Brancheorganisatie of Productschap legt binnen 11 maanden na ondertekening van of latere toetreding tot deze meerjarenafspraken, dan wel op een nader in het Platform MJA-3 op voorstel van de OGE vastgesteld moment een Meerjarenplan over. In het uitzonderlijke geval

dat de gestelde termijn niet wordt gehaald, wordt in overleg tussen de Brancheorganisatie en het betreffende Ministerie een nieuwe planning vastgesteld.

2. Uit het Meerjarenplan blijkt dat het totale energiegebruik van de Ondernemingen waarop het Meerjarenplan betrekking heeft minimaal 1 PJ/jaar is. Dit totale energiegebruik betreft minimaal 80% van het energiegebruik in de branche.
3. Het Meerjarenplan bevat de kwantitatieve doelstelling voor energie-efficiëntieverbetering voor de Ondernemingen die bij de Brancheorganisatie zijn aangesloten. Deze doelstelling is minimaal gelijk aan het gewogen gemiddelde van de energie-efficiëntie doelstellingen, zoals aangegeven in de Energie-efficiëntieplannen van de betrokken inrichtingen.
4. De in lid 3 genoemde energie-efficiëntiedoelstelling wordt uitgedrukt in een Energie-efficiëntie-Verbetering (EEV). De berekening geschiedt volgens de Bijlage MJA-3, hoofdstuk 4. Het referentiejaar is 1998.
5. Het Meerjarenplan bevat de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen voor de implementatie van systematische energiezorg, verbetering van de procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie overeenkomstig het gestelde in de artikelen 4.1 en 4.2.
6. Het Meerjarenplan geeft een overzicht van de wijze waarop de Brancheorganisatie c.q. het Productschap invulling beoogt te geven aan haar c.q. zijn verplichtingen zoals bedoeld in artikel 2.2.
7. SenterNovem adviseert de Ministers over het Meerjarenplan, dat moet worden goedgekeurd door de Minister die de branche aangaat.
8. Een Brancheorganisatie actualiseert haar c.q. zijn Meerjarenplan uiterlijk op 1 juni 2009 voor de periode 2009-2012 alsmede op 1 december 2012 voor de periode 2013-2016 en op 1 december 2016 voor de periode 2017-2020.

3.3 Strategische plannen

Voorstudie

Artikel 3.7

1. Brancheorganisaties en Productschappen voeren samen met de bij hen aangesloten Onderneming(en) zo mogelijk en nuttig per branche in 2008 een voorstudie uit om na te gaan of en in hoeverre een routekaart nieuwe inzichten zal bieden voor mogelijkheden voor energie-efficiëntieverbetering op de lange termijn.
2. De uitkomsten van de voorstudie leveren informatie over de meerwaarde van de ontwikkeling van een routekaart en de behoefte aan stimulering en facilitering daarbij en zijn onderwerp van overleg tussen Brancheorganisaties en/of Productschappen en/of Onderneming(en) en de Ministers.
3. Als de uitkomsten van de voorstudie en het overleg met de Ministers daarover daartoe aanleiding geven, zullen de Brancheorganisaties en Productschappen samen met de bij hen aangesloten Onderneming(en) een routekaart opstellen die inzichtelijk maakt welke technologische en niet-technologische aspecten in de komende periode bestudeerd moeten worden.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op een cluster van Ondernemingen in de categorie Overige Industrie.

Routekaart

Artikel 3.8

1. Brancheorganisaties en Productschappen streven ernaar om in de periode 2008 - 2009 samen met de bij hen aangesloten Onderneming(en) zo mogelijk en nuttig een routekaart te ontwikkelen en uit te voeren.
2. Onder een routekaart wordt verstaan een strategische visie voor 2030, die inzichtelijk maakt welke technologische en niet-technologische aspecten invulling zouden kunnen geven aan de werkhypothese van 50% energie-efficiëntieverbetering binnen de inrichting en in de keten in 2030 ten opzichte van 2005. Doel van de routekaart is om Ondernemingen optimaal te positioneren voor de toekomst.
3. Brancheorganisaties en Productschappen en de bij hen aangesloten Onderneming(en) maken gezamenlijk met de overheden afspraken of en zo ja hoe de uitkomsten van de routekaart kunnen worden uitgevoerd door concrete activiteiten.
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op een cluster van Ondernemingen in de categorie Overige Industrie.

4. ENERGIEZORG, KETENEFFICIËNTIE EN DUURZAME ENERGIE

Systematische Energiezorg

Artikel 4.1

1. Een Onderneming beschikt uiterlijk twee jaar na ondertekening van of toetreding tot deze meerjarenafspraak over systematische energiezorg.
2. Systematische energiezorg moet blijk geven van structurele en continue aandacht voor energie. Deze kan blijken uit ISO 14001 waarin energiezorg is geïntegreerd dan wel uit het voldoen aan de norm voor energiezorg uit de BasisCheck Energiezorg op basis van de door SenterNovem opgestelde Referentie Energiezorg overeenkomstig de Bijlage MJA-3, hoofdstuk 4.

Ketenefficiëntie en duurzame energie

Artikel 4.2

1. Ondernemingen en hun Brancheorganisatie c.q. Productschap formuleren zo mogelijk kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen als gevolg van de uitvoering van maatregelen met betrekking tot ketenefficiëntie en duurzame energie.
2. Een kwantitatieve doelstelling wordt bepaald door de som van de besparingen van maatregelen, die kwantificeerbaar, voor monitoring vatbaar en aan de betrokken inrichting toerekenbaar zijn overeenkomstig Bijlage MJA-3, hoofdstuk 3 en 4.
3. Een kwantitatieve doelstelling wordt uitgedrukt in eenheden zoals aangegeven in Bijlage MJA-3, hoofdstuk 3 en 4.

4. Een kwalitatieve doelstelling wordt bepaald door verkenningen en studies op het gebied van onderzoek naar en ontwikkeling van ketenefficiëntie en duurzame energie.
5. Onverminderd artikel 2.1, lid 1 en 2, artikel 3.3, lid 1 en artikel 3.4, lid 9, kan een Onderneming niet worden verplicht tot het uitvoeren van maatregelen met betrekking tot ketenefficiëntie en inkoop van duurzaam opgewekte energie c.q. het realiseren van kwantitatieve of kwalitatieve doelstellingen met betrekking tot ketenefficiëntie en duurzame energie. De Onderneming heeft samen met de betrokken Brancheorganisatie of het betrokken Productschap wel een inspanningsverplichting om kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen met betrekking tot ketenefficiëntie en inkoop van duurzaam opgewekte energie te realiseren.
6. Ter uitwerking van de integrale milieubenadering wordt verwezen naar Bijlage MJA-3, hoofdstuk 6.

5. MONITORING EN RAPPORTAGE

Monitoring

Artikel 5.1

1. Een Onderneming rapporteert jaarlijks uiterlijk op 1 april aan SenterNovem, het bevoegd gezag en haar Brancheorganisatie of zijn Productschap over de in het voorafgaande kalenderjaar bereikte voortgang van:
 - a. de uitvoering van het Energie-efficiëntieplan, waarbij per inrichting onderscheid wordt gemaakt naar maatregelen op het gebied van procesefficiëntie en maatregelen met betrekking tot ketenefficiëntie en duurzame energie. Daarbij wordt in ieder geval de verandering van de energie-efficiëntie in de betrokken inrichting(en) aangegeven, alsmede de hiermee samenhangende verandering van CO₂-emissies. Als de bereikte energie-efficiëntieverbetering achterblijft bij de geplande energie-efficiëntieverbetering, wordt dat deugdelijk gemotiveerd. Voor wat betreft de vertrouwelijke gegevens van het plan geldt Bijlage MJA-3, hoofdstuk 7;
 - b. de implementatie van systematische energiezorg.
2. De rapportage vindt plaats overeenkomstig Bijlage MJA-3, hoofdstuk 4.
3. Voor inrichtingen waarvoor een overheidsverslag op basis van artikel 12.4 van de Wet milieubeheer verplicht is, vindt de in lid 1 genoemde rapportage plaats als onderdeel van dat overheidsverslag.
4. SenterNovem verifieert de rapportage aan de hand van Bijlage MJA-3, hoofdstuk 4, en deelt het resultaat daarvan mee aan de Onderneming. Het resultaat wordt weergegeven in de scorekaart.
5. Het in artikel 5.1 gestelde geldt niet ten aanzien van de voortgangsrapportage aan het bevoegd gezag met betrekking tot broeikasgasinrichtingen.

Rapportage

Artikel 5.2

1. SenterNovem rapporteert jaarlijks uiterlijk op 15 juni aan de relevante Overleggroep Energie-efficiëntie in geaggregeerde vorm over de in het voorgaande kalenderjaar bereikte voortgang van:
 - a. de implementatie van systematische energiezorg;
 - b. de uitvoering van de Energie-efficiëntieplannen;
 - c. de uitvoering van het Meerjarenplan;
 - d. de gerealiseerde energie-efficiëntieverbetering ten gevolge van a, b en c;
 - e. de vermeden CO₂-emissies ten gevolge van a, b en c;
 - f. voortgang en uitvoering van routekaarten en voorstudies;
 - g. Ondernemingen die hebben deelgenomen aan het monitoringstraject, tijdigheid en kwaliteit van de monitoring.
2. SenterNovem rapporteert jaarlijks uiterlijk op 1 september aan het Platform MJA-3 in geaggregeerde vorm over de in het voorafgaande kalenderjaar bereikte voortgang van deze meerjarenafspraken als bedoeld in lid 1.
3. De Ministers zullen de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de in het voorafgaande kalenderjaar bereikte voortgang van deze meerjarenafspraken als bedoeld in lid 1, informeren.
4. In de in de leden 1 tot en met 3 genoemde rapportages mogen geen tot een Onderneming herleidbare gegevens staan of kunnen worden afgeleid.

6. OVERLEG

Overleggroep Energie-efficiëntie (OGE)

Artikel 6.1

1. Elke Brancheorganisatie en elk Productschap stelt, samen met de Partijen van de zijde van de overheid, bij ondertekening van of toetreding tot deze meerjarenafspraken een Overleggroep Energie-efficiëntie in.
2. De Overleggroep bestaat uit vertegenwoordigers van:
 - a. de Brancheorganisatie of het Productschap;
 - b. de Minister van Economische Zaken c.q. de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit c.q. de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer c.q. de Minister van Verkeer en Waterstaat;
 - c. het IPO;
 - d. SenterNovem.
3. De Brancheorganisatie of het Productschap wijst de voorzitter van de Overleggroep aan.
4. SenterNovem voert het secretariaat van de Overleggroep.
5. De Overleggroep kan een vertegenwoordiger van het bevoegd gezag uitnodigen om deel te nemen aan een of meer vergaderingen van de Overleggroep.
6. De Overleggroep komt minimaal eenmaal per jaar bijeen, bepaalt zijn eigen werkwijze, stelt zo nodig een huishoudelijk reglement op en streeft naar overeenstemming.

Taken Overleggroep Energie-efficiëntie

Artikel 6.2

De Overleggroep Energie-efficiëntie is in ieder geval belast met het:

- a. opstellen en actualiseren van het overzicht van Ondernemingen;
- b. vaststellen van de in artikel 5.2, lid 1 bedoelde monitoringrapportage;
- c. vaststellen van de in artikel 5.2, lid 2 en 3, bedoelde branchespecifieke rapportages ten behoeve van het Platform MJA-3 en de Tweede Kamer;
- d. bespreken van de ontwikkelingen op het gebied van systematische energiezorg, proces-efficiëntie, ketenefficiëntie, duurzame energie en andere voor deze meerjarenafpraak relevante zaken.

Platform MJA-3

Artikel 6.3

1. Er is een Platform MJA-3.
2. Het Platform bestaat uit een voorzitter en vertegenwoordigers van de bij deze meerjarenafpraak betrokken Partijen. Deze vertegenwoordigers worden als volgt aangewezen:
 - a. een door de Minister van Economische Zaken;
 - b. een door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
 - c. een door de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie;
 - d. een door de Minister van Verkeer en Waterstaat;
 - e. een door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;
 - f. een door het IPO;
 - g. een door elke Brancheorganisatie en elk Productschap.
3. De in lid 2 genoemde Partijen wijzen gezamenlijk een onafhankelijke voorzitter aan.
4. SenterNovem voert het secretariaat van het Platform.
5. Het Platform komt minimaal eenmaal per jaar bijeen, bepaalt zijn eigen werkwijze, stelt zo nodig een huishoudelijk reglement op en streeft naar overeenstemming.

Taken Platform MJA-3

Artikel 6.4

Het Platform MJA-3 is in ieder geval belast met:

- a. de bespreking van knelpunten van algemene aard, die zich bij de implementatie van deze meerjarenafpraak in de praktijk voordoen en het bespreken van mogelijke oplossingen voor deze knelpunten;
- b. het bewaken van de voortgang van de uitvoering van deze meerjarenafpraak;
- c. het doen van voorstellen tot wijziging van deze meerjarenafpraak;
- d. het adviseren over de Bijlage MJA-3 voorzover dit louter de praktische uitvoering van deze meerjarenafpraak bevordert;
- e. het bespreken van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van systematische energiezorg, proces-efficiëntie, ketenefficiëntie, duurzame energie en andere voor deze meerjarenafpraak relevante zaken;
- f. het vierjaarlijks vaststellen van een evaluatieverslag als bedoeld in artikel 8.4 van deze meerjarenafpraak;

- g. overleg over inhoudelijke accenten in de facilitering door SenterNovem gedurende de looptijd van deze meerjarenafspraken.

7. TOETREDING EN OPZEGGING

Toetreding ondernemingen

Artikel 7.1

1. Een onderneming kan voor wat betreft één of meer in haar verzoek tot toetreding opgenomen inrichtingen, als Partij tot deze meerjarenafspraken toetreden, als zij de uit deze meerjarenafspraken voor haar voortvloeiende rechten en verplichtingen zonder voorbehoud aanvaardt.
2. Een onderneming richt haar schriftelijk verzoek om toe te treden tot deze meerjarenafspraken aan SenterNovem. Naar aanleiding daarvan deelt SenterNovem de onderneming binnen 4 weken na ontvangst van die brief schriftelijk mede of zij voldoet aan het gestelde in lid 1. SenterNovem kan deze termijn binnen 4 weken na de datum van ontvangst van het verzoek verlengen met ten hoogste 4 weken.
3. Indien uit de in lid 2 bedoelde mededeling blijkt, dat aan de gestelde eisen is voldaan, gelden de rechten en verplichtingen, die voor de Onderneming uit deze meerjarenafspraken voortvloeien, vanaf het moment van ontvangst van die mededeling door de Onderneming.
4. Onverminderd het bovenstaande kan een onderneming die of tegen wie deze meerjarenafspraken is opgezegd, pas opnieuw toetreden na schriftelijke toestemming van de desbetreffende Minister. SenterNovem geeft de Ministers advies omtrent een verzoek tot toetreding tot deze meerjarenafspraken van een Onderneming, door of tegen welke deze meerjarenafspraken eerder is opgezegd.

Toetreding brancheorganisaties of productschappen

Artikel 7.2

1. Een brancheorganisatie of productschap kan op verzoek als Partij tot deze meerjarenafspraken toetreden, als zij de daaruit voor haar voortvloeiende rechten en verplichtingen zonder voorbehoud aanvaardt.
2. Een brancheorganisatie of productschap richt haar schriftelijk verzoek om toe te treden tot deze meerjarenafspraken aan SenterNovem. Naar aanleiding daarvan deelt SenterNovem de brancheorganisatie binnen 4 weken na ontvangst van die brief schriftelijk mede of zij c.q. het voldoet aan het gestelde in lid 1. SenterNovem kan deze termijn binnen 4 weken na de datum van ontvangst van het verzoek verlengen met ten hoogste 4 weken.
3. Indien uit de in lid 2 bedoelde mededeling blijkt, dat aan de gestelde eisen is voldaan, gelden de rechten en verplichtingen, die voor de betrokken brancheorganisatie of het betrokken productschap uit deze meerjarenafspraken voortvloeien, vanaf het moment van ontvangst van die mededeling door de Brancheorganisatie of het Productschap.
4. Ondernemingen die een logische eenheid vormen, en niet passen binnen een bestaande brancheorganisatie of productschap, kunnen overeenkomstig artikel 7.2 tot deze meerjarenafspraken toetreden en gezamenlijk de rechten en plichten van een

Brancheorganisatie of Productschap uitoefenen. Zij wijzen daartoe een vertegenwoordiger aan.

Toetreding gemeenten

Artikel 7.3

1. Een gemeente kan op verzoek als Partij tot deze meerjarenafpraak toetreden, als zij de uit deze meerjarenafpraak voor haar voortvloeiende rechten en verplichtingen zonder voorbehoud aanvaardt.
2. Een gemeente richt haar schriftelijk verzoek om toe te treden tot deze meerjarenafpraak aan SenterNovem. Naar aanleiding daarvan deelt SenterNovem de gemeente binnen 4 weken na ontvangst van die brief schriftelijk mede of zij voldoet aan het gestelde in lid 1. SenterNovem kan deze termijn binnen 4 weken na de datum van ontvangst van het verzoek verlengen met ten hoogste 4 weken.
3. Indien uit de in lid 2 bedoelde mededeling blijkt, dat aan de gestelde eisen is voldaan, gelden de rechten en verplichtingen, die voor de betrokken Gemeenten uit deze meerjarenafpraak voortvloeien, vanaf het moment van ontvangst van die mededeling door die Gemeente.

Opzegging

Artikel 7.4

1. Een Onderneming mag deze meerjarenafpraak gemotiveerd en met onmiddellijke ingang ten aanzien van een of meer inrichtingen opzeggen als zij aanleiding ziet om geen eerste Energie-efficiëntieplan op te stellen.
2. Indien het in artikel 8.4, lid 4, of in artikel 8.5, lid 2, bedoelde overleg niet binnen 3 maanden nadat een Partij te kennen heeft gegeven dat overleg te wensen, tot overeenstemming heeft geleid dat al dan niet tot wijziging van deze meerjarenafpraak moet worden overgegaan, mag elke Partij deze meerjarenafpraak gemotiveerd en met onmiddellijke ingang schriftelijk opzeggen.
3. Een Onderneming mag deze meerjarenafpraak ook gemotiveerd en met onmiddellijke ingang ten aanzien van een of meer inrichtingen opzeggen als zij kenbaar maakt, dat zij niet kan instemmen met de uitkomst van het in artikel 8.4, lid 4, of artikel 8.6, lid 2, bedoelde overleg, dan wel als dit overleg niet binnen 3 maanden tot overeenstemming heeft geleid dat al dan niet tot wijziging van deze meerjarenafpraak moet worden overgegaan. Dit recht vervalt 6 weken nadat de uitkomst van het overleg aan de Onderneming is medegedeeld, dan wel de periode van 3 maanden is verstreken.
4. De relevante Overleggroep Energie-efficiëntie wordt van een opzegging als bedoeld in lid 3, in kennis gesteld.
5. Deze meerjarenafpraak is beëindigd wanneer de Ministers, naar aanleiding van het in artikel 8.4, lid 4, of in artikel 8.6, lid 2, bedoelde overleg, de overeenkomst opzeggen.

Broeikasgasinrichtingen

Artikel 7.5

Ten aanzien van ondernemingen, die deelnemen aan het Europese systeem voor handel in CO₂-emissierechten zijn artikel 2.1, lid 1, onder b artikel 2.4, artikel 2.5, en artikel 5.1, voorzover het betreft de voortgangsrapportage aan het bevoegd gezag met betrekking tot broeikasgasinrichtingen, van deze meerjarenafspraak niet van toepassing.

8. OVERIGE BEPALINGEN

SenterNovem

Artikel 8.1

1. De Ministers hebben in overleg met de Brancheorganisaties en Productschappen SenterNovem als Deskundige aangewezen.
2. SenterNovem ondersteunt en faciliteert Partijen door middel van het programma MJA-facilitering.
3. SenterNovem houdt een openbaar overzicht bij van alle Ondernemingen, Brancheorganisaties en Productschappen, en Gemeenten.
4. In het kader van deze meerjarenafspraak zal het programma MJA-facilitering ondersteuning bieden aan Ondernemingen, Brancheorganisaties, Productschappen, Provincies en Gemeenten waarbinnen MJA-bedrijven zijn gevestigd.

Kosten

Artikel 8.2

1. De Ministers dragen de kosten voor het opzetten en begeleiden van deze meerjarenafspraak, zoals de kosten voor SenterNovem en het Platform MJA-3.
2. De Ministers dragen de kosten voor de evaluatie van deze meerjarenafspraak.
3. De Ondernemingen dragen ten aanzien van hun betrokken inrichtingen de kosten voor het uitvoeren van Energie-efficiëntieplannen.

Sancties

Artikel 8.3

1. Indien een Onderneming toerekenbaar tekort schiet in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van deze meerjarenafspraak, zullen de Ministers deze meerjarenafspraak ten aanzien van deze Onderneming opzeggen en zal het betrokken bevoegd gezag zich inzetten om door middel van een eenzijdige actie over te gaan tot aanscherping van de voor de inrichting(en) geldende milieuvergunning dan wel het inzetten van andere instrumenten.
2. Alvorens de Ministers en het betrokken bevoegd gezag gebruik maken van de in lid 1 opgenomen sancties treden zij in overleg met de desbetreffende Onderneming en geven zij een redelijke termijn waarbinnen de Onderneming alsnog aan haar verplichtingen kan voldoen.
3. Het gestelde in de leden 1 en 2 laat het recht van Partijen om nakoming te vorderen onverlet.

4. Indien het in lid 1 bedoelde bevoegd gezag geen Partij is in deze meerjarenafspraken, zullen de Ministers dat bevoegd gezag inlichten over het toerekenbaar tekort schieten van de betreffende Onderneming in de nakoming van haar verplichtingen uit hoofde van deze meerjarenafspraken, en dat bevoegd gezag verzoeken om over te gaan tot aanscherping van de voor de inrichting(en) geldende milieuvergunning.

Evaluatie

Artikel 8.4

1. Partijen zullen de uitvoering en werking van deze meerjarenafspraken elke vier jaar, voor het eerst uiterlijk op 1 september 2010, evalueren.
2. Bij de in lid 1 genoemde evaluatie wordt in elk geval aandacht besteed aan:
 - a. de als gevolg van de uitvoering van deze meerjarenafspraken feitelijk gerealiseerde implementatie van systematische energiezorg, energie-efficiëntieverbetering en energiebesparing op het gebied van procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie, de energie-efficiëntie-verbetering, de daardoor vermeden CO₂-emissies en het aandeel duurzame energie;
 - b. een analyse van de in de volgende periode van vier jaar te verwachten energie-efficiëntieverbetering (mede in verband met de implementatie van systematische energiezorg, van de energiebesparing op het gebied van procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie, van de energie-efficiëntieverbetering, van de daardoor vermeden CO₂-emissies en van het aandeel duurzame energie op basis van een inventarisatie van maatregelen en doelstellingen voor die volgende periode van vier jaar;
 - c. de kwaliteit van de uitvoering door SenterNovem;
 - d. de werkbaarheid van gehanteerde protocollen;
 - e. de effectiviteit van de door de Ministers geboden facilitering en ondersteuning van Partijen, alsmede administratieve lasten;
 - f. de wenselijkheid van voortzetting van deze meerjarenafspraken in het licht van de in artikel 8.6 genoemde wijzigingen van omstandigheden die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van deze meerjarenafspraken;
 - g. de verplichtingen van partijen.
3. Het Platform MJA-3 verricht de in lid 1 genoemde evaluatie en stelt daarvan een verslag op, dat door SenterNovem zal worden toegezonden aan Partijen, met uitzondering van Ondernemingen en Gemeenten.
4. Op basis van de evaluatie kunnen Partijen in overleg treden om te bezien in hoeverre de inhoud van deze meerjarenafspraken wijziging behoeft. Partijen zijn tot zulk een overleg verplicht binnen 4 weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere betrokken Partij(en) schriftelijk heeft medegedeeld, conform artikel 8.6, lid 3.
5. Partijen treden uiterlijk op 1 april van enig jaar in overleg over de tussentijdse evaluatie die uiterlijk op 1 september van dat jaar moet zijn afgerond.

Wijziging meerjarenafspraken

Artikel 8.5

1. Partijen zijn bevoegd tot wijziging van deze meerjarenafspraken.

2. Partijen kunnen in ieder geval over het al dan niet wijzigen van deze meerjarenafpraak in overleg treden indien zich één of meer van de volgende wijzigingen van omstandigheden voordoen die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van deze meerjarenafpraak:
 - a. zodanige vermindering van het aantal Ondernemingen dan wel het door die Ondernemingen vertegenwoordigde energiegebruik ten opzichte van de situatie ten tijde van de inwerkingtreding van deze meerjarenafpraak, dat voortzetting van deze meerjarenafpraak redelijkerwijs niet meer kan worden geveerd;
 - b. wijziging van de wijze van invulling van een of meer van de in het Regeerakkoord 1998/Coalitieakkoord van 7 februari 2007 gestelde voorwaarden voor de Nederlandse Kyotodoelstelling;
 - c. wezenlijke wijziging van beleid op het gebied van energie, milieu en technologische inzichten op dit gebied;
 - d. wijziging van de (inter)nationale wetgeving, met name met betrekking tot heffingen en milieu, en de jurisprudentie;
 - e. het in betekenende mate achterblijven van de als gevolg van de uitvoering van deze meerjarenafpraak feitelijk gerealiseerde respectievelijk door Partijen verwachte verbetering van de energie-efficiëntie en de daarmee samenhangende vermeden CO₂-emissies;
 - f. wijziging van de economische groei, de internationale concurrentiepositie en de ontwikkeling van de ondernemingsrendementen;
 - g. evaluatie van deze meerjarenafpraak;
 - h. onvoorziene omstandigheden.
3. Partijen treden in overleg binnen 4 weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere betrokken Partij(en) schriftelijk heeft medegedeeld.
4. De bevoegdheden in de leden 1 tot en met 3 gelden niet voor individuele Ondernemingen, Provincies en Gemeenten.
5. Een wijziging van deze meerjarenafpraak treedt in werking op de dag na ondertekening van een geconsolideerde versie van deze meerjarenafpraak door de Ministers, het IPO, de Brancheorganisaties en de Productschappen, zodra is gebleken dat een meerderheid van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal geen bezwaar heeft tegen de wijzigingen. De laatste zinsnede geldt slechts in geval van een significante wijziging.

Openbaarheid en geheimhouding

Artikel 8.6

1. Partijen zijn, behoudens voor zover wettelijke bepalingen of deze meerjarenafpraak tot mededeling verplichten, verplicht tot geheimhouding ten aanzien van alle vertrouwelijke gegevens die door Partijen in het kader van deze meerjarenafpraak worden verstrekt en waarvan het vertrouwelijke karakter als zodanig is aangemerkt of redelijkerwijze door Partijen kan worden begrepen.
2. De Ministers en de Ondernemingen dragen er zorg voor dat SenterNovem – overeenkomstig met wat wettelijk toelaatbaar is - zich verplicht tot geheimhouding van de vertrouwelijke gegevens, die hem in het kader van de uitvoering van deze meerjarenafpraak zijn verstrekt.
3. Partijen en SenterNovem zijn verplicht de in de leden 1 en 2 verplichte geheimhouding ook op te leggen aan hun personeel en contractanten.
4. Openbaar zijn:

- a. de lijst van deelnemende Ondernemingen;
 - b. de lijst van deelnemende Brancheorganisaties en Productschappen;
 - c. de lijst van deelnemende Gemeenten;
 - d. de Energie-efficiëntieplannen (EEP's) met uitzondering van vertrouwelijke gegevens;
 - e. de Meerjarenplannen Energie-efficiëntie (MJP's);
 - f. de rapportages van SenterNovem aan het Platform MJA-3;
 - g. de rapportages van de Ministers aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
 - h. de verslagen van het Platform MJA-3.
5. Partijen hebben het 'Verdrag van Aarhus' over openbaarheid van milieu-informatie voor de meerjarenafpraak geconcretiseerd in Bijlage MJA-3, hoofdstuk 7.

Inwerkingtreding en looptijd

Artikel 8.7

1. Deze meerjarenafpraak treedt in werking op de dag na ondertekening door de Ministers, het IPO, de Brancheorganisaties en de Productschappen zodra is gebleken dat een meerderheid van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal geen bezwaar heeft tegen de in deze meerjarenafpraak opgenomen rechten en verplichtingen.
2. Deze meerjarenafpraak eindigt op 31 december 2020.
3. Partijen treden in ieder geval uiterlijk op 1 april 2018 in overleg over voortzetting van deze meerjarenafpraak.

Bijlage en toelichting

Artikel 8.8

De bij deze meerjarenafpraak behorende Bijlage MJA-3 en toelichting maken daarvan onlosmakelijk deel uit.

Juridische vorm

Artikel 8.9

1. Deze meerjarenafpraak is een overeenkomst naar burgerlijk recht.
2. Deze meerjarenafpraak laat de uit de Wet milieubeheer en uit toekomstige regels over energie-efficiëntie voortvloeiende rechten en verplichtingen onverlet.

Publicatie

Artikel 8.10

Binnen één maand na inwerkingtreding van deze meerjarenafpraak wordt de tekst daarvan, inclusief Bijlage MJA-3 en toelichting, gepubliceerd in de Staatscourant.

Citeertitel

Artikel 8.11

Deze meerjarenaafpraak zal worden aangehaald als Meerjarenaafpraak 3 of MJA-3.

Aldus overeengekomen en ondertekend in zesvoud te Den Haag op 1 juli 2008.

M.J.A. van der Hoeven
Drs. C.P. Vogelaar
Dr. J. Cramer

G. Verburg
ir. C.M.P.S. Eurlings
A.E. Blik-de Jong

Toelichting

Partijen

Als het bestuur van IPO, waarin alle provincies zitting hebben, een besluit neemt, dan zijn alle provincies daaraan gebonden. Feitelijk verandert de huidige datum van 1 november 2001 in de datum waarop het IPO-bestuur de gewijzigde convenanttekst goedkeurt. Het besluit wordt wel vooraf gegaan door een uitgebreid traject van ambtelijke en adviescommissies.

Voor de categorie 'Overige Industrie' is er per definitie geen brancheorganisatie die of productschap, dat tekent. De Meerjarenaafpraak voor de categorie 'Overige Industrie' geldt voor ondernemingen die deze afspraak bij de start ondertekenen en voor ondernemingen die later toetreden (artikel 7). Deze Ondernemingen hebben echter wel gezamenlijk de rechten en plichten die in andere gevallen berusten bij de Brancheorganisatie c.q. het Productschap. In artikel 2.2, lid 2 staan de afwijkingen die voor de categorie 'Overige Industrie' gelden.

Overwegingen

(1) Richtlijn 2006/32/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2006 betreffende energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten en houdende intrekking van Richtlijn 93/76/EEG van de Raad (PbEG 2006, L 114).

(3) In artikel 1 van het Duurzaamheidsakkoord is door de overheid toegezegd dat zij zich tot het uiterste zal inspannen om ervoor te zorgen dat bedrijven op een Europees en mondiaal gelijkblijvend speelveld kunnen opereren. Bij nieuwe (klimaat- en energie)maatregelen zullen de effecten op het level playing field van zowel grote als kleinere bedrijven in kaart worden gebracht en worden besproken tussen partijen. Indien noodzakelijk zullen hiermee verband houdende beleidsoplossingen worden gezocht om de nadelige effecten voor de concurrentiepositie te voorkomen, bij voorkeur in Europees verband. Zonodig kan bij onoverkomelijke problemen van maatregelen worden afgezien.

(6) Deze meerjarenaafpraak betreft geen geheel nieuwe afspraak, doch een wijziging van de MJA-2 van 6 december 2001. Dat betekent dat de deelnemers aan de MJA-3 kunnen uittreden overeenkomstig de regels die daarvoor zijn gesteld in de MJA-2. Het is geen optie om de oorspronkelijke MJA-2 uit te voeren, want die bestaat als zodanig niet langer.

(9) De artikelen 12 en 13 van het Klimaatakkoord luiden als volgt.

Art. 12. Partijen bevorderen dat:

1. het rijk en de gemeenten de markt voor duurzame producten en productie versterken. Via duurzaam inkopen geven het Rijk en de gemeenten het goede voorbeeld. Verder geven het Rijk en de gemeenten door het stimuleren van het toepassen van innovatie en duurzame mobiliteit ruimte voor de ontwikkeling van duurzame bedrijven.
2. bedrijven bewust omgaan met energie. In de meerjarenafspraken (MJA) convenant energie efficiency zijn met het bedrijfsleven afspraken gemaakt over het nemen van energiebesparingsmaatregelen. De gemeenten handhaven als bevoegd gezag op basis van de Wet Milieubeheer vooral bij de niet deelnemers aan het MJA-convenant de naleving van energievoorschriften. Uitgangspunt is dat alle energiebesparende maatregelen die

- zich binnen 5 jaar terugverdienen, genomen dienen te worden. Gemeenten kunnen met betrekking tot de MJA-bedrijven gebruik maken van de expertise van SenterNovem;
3. de gemeenten samen met de VROM-Inspectie een nieuw systeem van periodieke controles ontwikkelen, waarin ook nieuwe milieuthema's - zoals energiebesparing - prioriteit krijgen. Sinds het begin van de jaren 90 kent de milieuhandhaving periodieke controles die vooral hun oorsprong hebben in de voormalige Hinderwet. Belangrijkste aandachtspunten bij de controles zijn doorgaans gevaar, schade en hinder. Inmiddels hebben zich nieuwe milieuthema's aangediend;
4. (...)

Art. 13. Partijen bevorderen dat:

1. de gemeenten als bevoegd gezag op basis van de van toepassing zijnde, bij of krachtens wet gestelde voorschriften met betrekking tot energiebesparing handhaven, alsmede bij convenant gemaakte afspraken omtrent energiebesparende maatregelen;
2. de gemeenten in hun handhavingprogramma beoogde controlefrequentie de deelname van bedrijven aan het MJA-convenant energie efficiency laten meewegen;
3. de gemeenten, waarbinnen MJA-bedrijven zijn gevestigd, het MJA-convenant ondertekenen;
4. de gemeenten energiebesparing bij periodieke controles prioriteit geven. De VNG en de VROM-Inspectie werken dit samen verder uit;
5. (...)

Artikel 1.1

(Algemeen) Een aantal definities spoort nog niet met wetsvoorstel 31 320 Regels omtrent energie-efficiëntie (Wet implementatie EG-richtlijnen energie-efficiëntie), dat strekt tot implementatie van de richtlijn energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten Deze richtlijn streeft ernaar binnen de Europese Unie de energie-efficiëntie bij eindgebruikers op kosteneffectieve wijze te verbeteren. Naast een verbetering van de energie-efficiëntie beoogt de richtlijn tevens een prikkel te geven aan zowel de vraag naar, als het aanbod van energiediensten. Energie-efficiëntie wordt in de richtlijn omschreven als de verhouding tussen de verkregen prestatie, dienst, goederen of energie, en de energietoevoer die hiervoor noodzakelijk is. Een toename of verbetering van de energie-efficiëntie bij het eindgebruik kan gerealiseerd worden door technologische, gedrags- en/of economische veranderingen. Naast een verbetering van de energie-efficiëntie spreekt de richtlijn tevens over energiebesparingen. Energiebesparing wordt gedefinieerd als een hoeveelheid bespaarde energie die wordt vastgesteld door meting van het verbruik na uitvoering van een of meer maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie waarbij de externe omstandigheden die het energieverbruik beïnvloeden genormaliseerd worden. De richtlijn (bindend) en het wetsvoorstel (strikte implementatie) kunnen in de toekomst nog leiden tot aanpassing van (de definities in) de MJA-3.

(Onder d) Het betreft hier een inrichting, die deelneemt aan de Europese handel in broeikasgassen, die vooralsnog is beperkt tot CO₂.

(Onder e) Binnen een concern kunnen meer (rechts)personen opereren, die op hun beurt de zeggenschap hebben over een of meer inrichtingen. De situatie kan zich ook voordoen, dat meer (rechts)personen zeggenschap hebben over één inrichting; in beide gevallen zijn er dan meer ondertekenaars binnen het concern.

(Onder h en j) Deze definities zijn letterlijk overgenomen uit Richtlijn 2006/32/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2006 betreffende energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten en houdende intrekking van Richtlijn 93/76/EEG van de Raad (PbEG 2006, L 114). In het Convenant Benchmarking is energie-efficiency gedefinieerd als: het

energiegebruik per eenheid product. Dat strookt met de in deze meerjarenafspraken opgenomen definitie.

(Onder i) In de MJA-2 wordt gesproken van Energiebesparingsplan (EBP). In de MJA-3 is gekozen voor de in het Convenant Benchmarking gebruikte term Energie-efficiëntieplan (EEP), die beter aansluit bij het doel van de MJA-3, te weten de verbetering van de energie-efficiënte. Voor de MJA-2-bedrijven is echter geen inhoudelijke wijziging beoogd.

(Onder m) Het gaat bij ketenefficiëntie om de verhouding tussen de verkregen prestatie, dienst, goederen of energie in de totale keten van grondstof tot en met hergebruik en de energietoevoer hiervoor. Ketenefficiëntie kan verbeterd worden door; verbetering van functievervulling, vermindering van benodigde materialen en grondstoffen, efficiënter transport, dan wel besparingen in de gebruiksfase (minder energieverbruik of levensduurverlenging), dan wel besparingen die voortkomen uit efficiënt en effectief afdanken van producten (hergebruik, recycling/upcycling, gebruik van materiaal voor energieopwekking).

Artikel 1.2

(Algemeen) Deze meerjarenafspraken steunt op vier pijlers: systematische energiezorg, procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie om het gestelde doel te bereiken. De laatste drie pijlers zijn in de matrix genoemd.

	Zekere maatregelen	Voorwaardelijke maatregelen	Onzekere maatregelen
Procesefficiëntie (binnen de inrichting)	Art. 1.2, onder a jo art. 2.1, lid 1, onder b	Art. 2.1, lid 2, onder a	Artikel 2.1, lid 2, onder a
Duurzame energie (binnen en buiten de inrichting)	Art. 1.2, onder c jo art. 2.1, lid 2, onder b	Art. 1.2, onder c jo art. 2.1, lid 2, onder b	Art. 1.2, onder c jo art. 2.1, lid 2, onder b
Ketenefficiëntie (buiten de inrichting)	Art. 1.2, onder c jo art. 2.1, lid 2, onder b	Art. 1.2, onder c jo art. 2.1, lid 2, onder b	Art. 1.2, onder c jo art. 2.1, lid 2, onder b

De termen ketenefficiëntie en duurzame energie werden in de MJA-2 nog aangeduid met de term verbredingsthema's.

De Wet milieubeheer schrijft het nemen van zekere, rendabele maatregelen binnen de inrichting voor.

Duurzame energie kan worden opgewekt binnen de inrichting en daarbuiten.

De energie-efficiëntieverbetering van ondernemingen buiten de meerjarenafspraken ligt op gemiddeld 1 procent, wat overeenkomt met 15 procent energie-efficiëntieverbetering voor de periode 2005-2020 ('business as usual'). In het kader van het werkprogramma 'Schoon en Zuinig' streven de Ministers ernaar om bij die ondernemingen de energie-efficiëntieverbetering

verdubbelen van 1 procent nu naar 2 procent per jaar, overeenkomend met 30 procent energie-efficiëntie-verbetering voor de periode 2005-2020.

Rekening houden met betekent niet dat de inspanningsverplichting van 30 procent in de periode 2005-2020 wordt verminderd.

Met binnen de inrichting wordt bedoeld op de implementatie van energiezorg en de verbetering van de procesefficiëntie incl. de opwekking van duurzame energie. Activiteiten buiten de inrichting richten zich op verbetering van de ketenefficiëntie incl. de inkoop van duurzaam opgewekte elektriciteit.

(Onderdeel a) Rendabele maatregelen zijn in principe zeker, tenzij sprake is van een technische, economische en/of organisatorische belemmering om deze uit te voeren. Als sprake is van een dergelijke belemmering, wordt de rendabele maatregel als voorwaardelijk gekwalificeerd. Een onzekere maatregel is een maatregel waarvoor eerst nader onderzoek nodig is, voordat besloten kan worden tot uitvoering; wel wordt aangegeven welke stappen genomen worden om de haalbaarheid te onderzoeken. Van een onzekere maatregel kan de besparingsomvang nog niet gekwantificeerd worden.

(Onderdeel c) De overheid heeft thans niet het voornemen om Ondernemingen te verplichten tot het plaatsen van windmolens op het bedrijfsterrein.

Artikel 2.1

Artikel 2.1 geeft een korte samenvatting van de belangrijkste verplichtingen van Ondernemingen. Ondernemingen zullen gewoonlijk tijdens de looptijd van deze meerjarenafspraak een aantal energie-efficiëntiemaatregelen nemen. De meeste winst wordt echter verwacht van grote(re) investeringen, die vaak maar eens in deze looptijd zullen kunnen worden gedaan. Artikel 2.1, lid 3 biedt Ondernemingen de mogelijkheid om te motiveren dat zij aan haar doelstellingen zal voldoen door bijvoorbeeld in 2014 in nieuwe fornuizen te investeren en daarmee 'een grote klapper' te maken.

(lid 3) De onder a te geven motivering betreft de gemiddelde in het EEP voorgenomen jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering. Die motivering geeft de Onderneming niet jaarlijks, maar bij de presentatie van het EEP. De onder b te geven motivering dient wel jaarlijks te geschieden, maar heeft uitsluitend betrekking op de in het EEP voorgenomen jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering. Voorbeeld: als een Onderneming in het EEP een verbetering van 1,3 procent opneemt, wordt dat getal bij presentatie van het EEP gemotiveerd. Vervolgens behoeft de Onderneming het jaarlijks slechts te motiveren als het in dat jaar onder de genoemde 1,3 procent blijft.

Artikel 2.3

(lid 1) Overeenkomstig de aanwijzingen voor convenanten ziet 'zich inspannen' op indiening van een voorstel bij de ministerraad. Daarmee wordt niet getornd aan de bevoegdheden van de Tweede Kamer of de Europese instellingen. Met additionele specifieke nationale maatregelen worden maatregelen bedoeld die gericht zijn op de Ondernemingen en aanvullend zijn op de

maatregelen die in het kader van deze meerjarenaafpraak door de Ondernemingen genomen moeten worden.

(lid 2b) Met het woord 'uitgangspunt' wordt bedoeld aan te geven dat de Ministers zich bij de vormgeving van voor deze meerjarenafspraken relevant overheidsbeleid zullen inspannen om het bedrijfsleven te vrijwaren van per saldo lastenverzwaringen zoals dat is aangegeven in het Coalitieakkoord van 7 februari 2007 en de miljoenennota 2008 . Het spreekt voor zich dat dit niet raakt aan de bevoegdheden van de Tweede Kamer en verplichtingen van de Ministers die voortvloeien uit Europese- en internationale regelgeving onverlet laat.

(lid 7) Deze beleidsinstrumenten richten zich op het stimuleren van zowel thans beschikbare (maar nog niet breed toegepaste) en nieuwe technologie aan energie-efficiënte apparatuur met subsidies, fiscale maatregelen, technology procurement en gebruikersgroepen / issuemanagement.

(lid 9) De deskundigheid van ACTAL zal desgevraagd op verzoek van een of meer partijen worden ingeschakeld.

Artikel 2.4

(Lid a-d) De onderdelen a-d komen voort uit de artikelen 12 en 13 van het Klimaatakkoord (zie toelichting bij Overwegingen).

(Lid e). Onderdeel e is opgenomen op verzoek van het bedrijfsleven.

Artikel 3.2

In het kader van het Duurzaamheidsakkoord is afgesproken dat de intensivering van de MJA het sectorakkoord met de industrie is (zie ook overweging 4). De afspraken in de MJA hebben alleen betrekking op energie-efficiëntieverbetering en daarvan afgeleid CO₂ reductie. De reikwijdte van de afspraken in het Duurzaamheidsakkoord evenals de doelstellingen van het kabinetsprogramma Schoon en Zuinig is echter breder en omvat ook de reductie van overige broeikasgassen. Relevant voor de afspraken met de industrie is in dit verband de emissie van gefluoreerde broeikasgassen (HFK) door koelinstallaties, airconditioning en warmtepompen.

Artikel 3.2 lid 1 bepaalt dat bedrijven met koelinstallaties/airconditioning en warmtepompen het klimaateffect van het koudemiddel in overweging nemen op het moment dat zij aanpassingen doen aan hun koelinstallatie (airco of warmtepomp) of bij de vervanging van deze systemen en dat niet enkel wordt gekeken naar mogelijkheden voor energie-efficiëntieverbetering. Bedrijven zullen dit in het EEP verantwoorden om te stimuleren dat de beste keuze voor het klimaat wordt gemaakt.

Een groot aantal koelinstallaties gebruiken HCFK (ozonlaagafbrekende stoffen) als koudemiddel. Volgens EG regelgeving zullen deze stoffen worden uitgefaseerd. Vanaf 2010 mogen alleen nog gerecyclede HCFKs worden gebruikt voor koeling en klimaatregeling. Na 2015 mogen HCFK helemaal niet meer worden gebruikt. Een groot aantal bedrijven zal hun installaties in de komende jaren aanpassen of vervangen en op een ander koudemiddel overstappen. Dit is tegelijkertijd een natuurlijk moment om te kiezen voor een systeem dat energie-efficiënter is dan

het huidige systeem. In eerste instantie ligt een overstap naar systemen die HFks (zeer sterke broeikasgassen) gebruiken voor de hand en soms zijn deze systemen ook energie-efficiënter. Afhankelijk van de toepassing kan het gebruik van natuurlijke koelmiddelen (CO₂ en/of NH₃) ook grote energie-efficiëntie voordelen hebben en is sprake van een win-win situatie. Vanuit het programma Reductie Overige Broeikasgassen (ROB) zijn er daarnaast verschillende mogelijkheden om bedrijven bij hun keuze te ondersteunen o.a. middels haalbaarheidsstudies en informatie.

Artikel 3.4

(Lid 3 en 4) Indien het bevoegd gezag akkoord is met het concept van het Energie-efficiëntieplan zijn geen aanpassingen meer nodig en kan dit plan als definitief worden beschouwd. Dit betekent dat het opnieuw voorleggen van een aangepast Energie-efficiëntieplan dan niet nodig is.

(lid 4) Het gaat om de integrale afweging, die het bevoegd gezag moet maken. Een voorbeeld zijn milieumaatregelen die een negatief effect kunnen hebben op het energiegebruik.

(Lid 5) Hoewel het bevoegd gezag zijn oordeel niet aan SenterNovem mag overlaten, zal het advies van SenterNovem wel als zwaarwichtig aanmerken.

(lid 6) In de MJA-2 werd nog uitgegaan van het alara-beginsel, maar inmiddels gaat de Wet milieubeheer (art. 8.11, lid 3) uit van de aan de IPPC-richtlijn ontleende term beste beschikbare technieken. De tekst van de MJA-3 is daarop aangepast.

(Lid 7) Het enkele feit van een Energie-efficiëntieplan betekent nog niet dat een mededeling, melding of veranderingsvergunning noodzakelijk is. Het Bevoegd gezag informeert de Onderneming daarover. Aangezien het hier niet meer dan een uitleg van de wettelijke bepalingen betreft, waaraan geen rechtsgevolg is verbonden, is geen sprake van een besluit op basis van de Algemene wet bestuursrecht.

Zowel de Wet milieubeheer als de Europese IPPC-Richtlijn schrijven een integrale afweging van milieugevolgen voor. Als het echter slechts om energie-efficiëntie gaat, kan volstaan worden met een beoordeling daarvan, waarna zo nodig energievoorschriften in de milieuvergunning kunnen worden opgenomen. Praktisch kan daarmee als volgt worden omgegaan:

- Als uitvoering van de maatregelen waarvoor een veranderingsvergunning is vereist, niet leidt tot andere milieugevolgen dan energiebesparing, kunnen aan de milieuvergunning energievoorschriften worden verbonden op basis van het advies van SenterNovem. Daarbij zal het bevoegd gezag rekening houden met de Circulaire Energie in de milieuvergunning en het advies van SenterNovem naar aanleiding van het Energie-efficiëntieplan.
- Als uitvoering van de maatregelen waarvoor een veranderingsvergunning is vereist tevens leidt tot andere milieugevolgen dan energiebesparing, beoordeelt het bevoegd gezag ook deze gevolgen en verbindt naar aanleiding daarvan zonnodig voorschriften aan die vergunning.

De circulaire energie in de milieuvergunning is te vinden op www.infomil.nl. [Voor meer informatie over energiebeleid en handhaving zie ook de handreiking *Wegen naar preventie bij bedrijven*].

Artikel 3.5

De MJA-3 staat ook open voor broeikasgasinrichtingen. Op basis van de Wet milieubeheer mag het bevoegd gezag aan de milieuvergunning van een dergelijke inrichting geen voorschriften verbinden inhoudende een emissiegrenswaarde voor de directe emissie van broeikasgassen, tenzij zulks noodzakelijk is om te verzekeren dat geen significante gevolgen voor het milieu in de onmiddellijke omgeving van de inrichting worden veroorzaakt. Eveneens verboden zijn voorschriften ter bevordering van een zuinig gebruik van energie in de inrichting (art. 8.13a, lid 2 Wet milieubeheer). Broeikasgasinrichtingen die partij zijn bij de MJA-3 behoeven de Energie-efficiëntieplannen en de monitoring van deze plannen volgens artikel 15 niet aan het bevoegd gezag te overleggen.

Artikel 3.6

(Lid 2) De in dit lid aangegeven grenzen houden verband met de (kosten)effectiviteit van deze meerjarenafspraak voor de overheid. Indien de dekkingsgraad minder dan 80 procent is, maar het energiegebruik aanzienlijk meer is dan 1 PJ/jaar, of indien de dekkingsgraad aanzienlijk meer is dan 80 procent, maar het energiegebruik minder is dan 1 PJ/jaar, kan de betrokken Minister op verzoek van een brancheorganisatie of productschap afwijken van de in lid 2 gestelde criteria.

(Lid 4) Energie-efficiëntieverbetering (EEV) is de maat voor de verbetering van de energie-efficiëntie door energiebesparing, overige factoren, duurzame energie en ketenprojecten van (Ondernemingen) in een sector, inclusief de daaruit voortvloeiende vermijding van CO₂-emissie. Onder overige factoren vallen factoren binnen en buiten de inrichting die de ontwikkeling van het werkelijke energiegebruik van de inrichting beïnvloeden, zoals schaalgrootte / capaciteitsbezetting, grondstofsamenstelling, productspecificaties, wet- en regelgeving, klimaat e.d. Voor de berekening van de energie-efficiëntieverbetering wordt 1998 als referentiejaar genomen (index is 100 voor 1998), zoals nader uitgewerkt in Bijlage MJA-3, hoofdstuk 4. In de rapportages kan de EEV ook worden uitgedrukt ten opzichte van het jaar 1989, omdat dit het referentiejaar is van de eerste generatie meerjarenafspraken. Hiermee wordt de energie-efficiëntieverbetering vanaf 1989 inzichtelijk.

(Lid 7) Het advies van SenterNovem is zwaarwegend bij de goedkeuring door de desbetreffende Minister.

(Lid 8) Met name de kwantitatieve doelstellingen van de Brancheorganisatie en/of het Productschap zijn gebaseerd op de doelstellingen van de betrokken Ondernemingen – met inachtneming van lid 2 - zoals vastgelegd in hun Energie-efficiëntieplannen. Dit betekent dat het Meerjarenplan pas in concept kan worden opgesteld, nadat de Energie-efficiëntieplannen zijn gemaakt.

Artikel 3.7 en 3.8

Bij de totstandkoming van voorstudies en routekaarten vindt op cruciale momenten overleg plaats met het betrokken Ministerie. De voorstudies en routekaarten zijn bij voorkeur geen eenmalige activiteit. SenterNovem faciliteert het proces van totstandkoming van de voorstudies en routekaarten.

Artikel 5.1

Ad lid 1 en lid 2. Indien een Onderneming tevens deelneemt aan een milieuconvenant, zal worden gestreefd naar integrale monitoring van dat milieuconvenant en deze meerjarenafpraak. Overweging daarbij is het minimaliseren van de administratieve lasten voor de Onderneming. Met het oog daarop is het aanleveren van monitoringgegevens voor 1 april gewenst.

Ad lid 5. SenterNovem koppelt de resultaten van de monitoring aan de Onderneming terug in de vorm van een bedrijfsrapport. Dit overeenkomstig Bijlage MJA-3, hoofdstuk 4.

De scorekaart vormt een vast onderdeel van het bedrijfsrapport. De scorekaart is een instrument dat een overzicht geeft van de mate waarin Ondernemingen hun in hun EEP opgenomen inspanningen hebben gerealiseerd. Dat overzicht is tevens van belang voor het Bevoegd gezag waar het gaat om controle en handhaving van de naleving van energievoorschriften bij voorrang bij niet deelnemers aan deze meerjarenafpraak dan wel bij verwijtbaar achterblijvende deelnemers. De elementen van de scorekaart zijn:

- a. het niveau van energiezorg
- b. de bereikte energiebesparing door maatregelen procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie afgezet tegen de geplande besparing door maatregelen.
- c. de gerealiseerde energie-efficiëntieverbetering door procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie
 - o ten opzichte van het voorgaande monitoringjaar
 - o ten opzichte van het referentiejaar 1998
- d. de als gevolg van de energie-efficiëntieverbetering vermeden CO₂-emissies

Artikel 6.1

De Ondernemingen in de categorie 'Overige Industrie' worden geacht in onderling overleg een Overleggroep Energie-efficiëntie in te stellen en een voorzitter aan te wijzen.

Artikel 6.4

(Lid g) Het gaat daarbij niet over de opdrachtverstrekking zelf door het ministerie van Economische Zaken aan SenterNovem.

Artikel 7.1

(Lid 1) Een onderneming kan pas ondertekenen of toetreden als zijn betrokken Brancheorganisatie of Productschap deze meerjarenafpraak heeft ondertekend of tot deze meerjarenafpraak is toegetreden. Ondernemingen waarvoor geen Brancheorganisatie of Productschap in Nederland bestaat, waarvan de betrokken Brancheorganisatie of het betrokken Productschap deze meerjarenafpraak niet heeft ondertekend of die geen lid zijn van een Brancheorganisatie die c.q. niet vallen onder een Productschap dat deze meerjarenafpraak heeft ondertekend, kunnen via SenterNovem de Minister van Economische Zaken c.q. de Minister van

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit c.q. de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie c.q. de Minister van Verkeer en Waterstaat vragen om te mogen toetreden tot deze meerjarenafpraak onder de categorie 'Overige Industrie'.

Ondernemingen die reeds partij waren bij de MJA-2 blijven Partij, tenzij zij opzeggen.

Artikel 7.2

(Lid 1) Brancheorganisaties die reeds partij waren bij de MJA-2 blijven Partij, tenzij zij opzeggen.

(Lid 2) Ondernemingen waarvoor geen Brancheorganisatie of Productschap in Nederland bestaat, waarvan de betrokken Brancheorganisatie deze meerjarenafpraak niet heeft ondertekend of die geen lid zijn van de Brancheorganisatie die deze meerjarenafpraak heeft ondertekend en die niet vallen onder de categorie 'Overige industrie', kunnen een cluster vormen en als cluster tot deze meerjarenafpraak toetreden. Zij kunnen uit hun midden een penvoerder kiezen die de plaats van de Brancheorganisatie inneemt.

Artikel 7.3

Partijen hechten eraan dat meer dan tot en met het jaar 2007 het geval is geweest, gemeenten waarbinnen Ondernemingen zijn gevestigd, tot de meerjarenafpraak toetreden. Dit komt onder meer tot uiting in het Klimaatinitiatief tussen Rijk en gemeenten waarin beide Partijen 'bevorderen dat de gemeenten waarbinnen MJA bedrijven zijn gevestigd, het MJA-convenant ondertekenen'. VNG zal zich, daarin zo nodig ondersteund door SenterNovem, maximaal inspanssen om gemeenten waarbinnen Ondernemingen zijn gevestigd, te bewegen tot deze meerjarenafpraak toe te treden.

Artikel 7.4

(Lid 1) Na ondertekening van of toetreding tot deze meerjarenafpraak is het maken van een Energie-efficiëntieplan verplicht (artikel 6). Aanleidingen om toch geen eerste Energie-efficiëntieplan te maken kunnen bijvoorbeeld een overname of faillissement zijn. De Onderneming kan deze meerjarenafpraak dan opzeggen. Als zij deze meerjarenafpraak ondanks het niet maken van een Energie-efficiëntieplan niet opzegt, is artikel 8.3 van toepassing.

(Lid 3) Een Onderneming mag deze meerjarenafpraak gemotiveerd en met onmiddellijke ingang ten aanzien van een of meer inrichtingen opzeggen als zij het niet eens is met bepaalde wijzigingen. Om te voorkomen dat lange tijd onzekerheid blijft bestaan of een Onderneming van dit recht gebruik wil maken, vervalt het na 6 weken.

Artikel 7.5

De Wet milieubeheer verbiedt het bevoegd gezag om in de milieuvergunning van Ondernemingen die moeten deelnemen aan de Europese handel in CO₂-emissierechten voorschriften op te nemen ten aanzien van energie-efficiënte. Om die reden is artikel 2.1, lid 1, onder b niet van toepassing. Overigens staat in lid 1, onder a, dat elke Onderneming verplicht is een EEP op te stellen en uit te voeren

Artikel 8.4

(Lid 2, onder b) Deze evaluatie vindt plaats in het kader van de herijking van het Duurzaamheidsakkoord. Daarbij worden externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de gemaakte afspraken, in de evaluatie meegenomen. Partijen zullen, op basis van deze evaluatie, met elkaar in overleg treden over de gevolgen daarvan voor de meerjarenafpraak en de met dit instrument bereikte energie-efficiëntieverbetering. De evaluatie zal zich in het bijzonder richten op de mate waarin de energie-efficiëntieverbetering binnen en buiten de inrichting wordt bereikt. Vooral ook de effectiviteit van de ingezette mix van stimulerende en faciliterende instrumenten is daarbij onderwerp van overleg.

Artikel 8.8

De bij deze meerjarenafpraak gevoegde Bijlage MJA-3 (waarin protocollen en werkafspraken zijn opgenomen) en toelichting maken onlosmakelijk deel uit van deze meerjarenafpraak en hebben dus dezelfde status als de artikelen daarin. Deelnemen aan de meerjarenafpraak betekent dus ook, dat wordt ingestemd met de bijlage, protocollen en toelichting.

Bijlage MJA-3

Hoofdstuk 1
Algemeen

Hoofdstuk 2

Protocol Toetsing Energie-efficiëntieplannen

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

Dit protocol bevat de uitwerking van de afspraken op het gebied van de toetsing van de Energie-efficiëntieplannen (EEP's), zoals deze worden genoemd in MJA2, waarvan dit protocol een bijlage is. Achterliggend document bij dit protocol is de *Handreiking Toetsing Energie-efficiëntieplan*. Daarin zijn formats opgenomen voor het opstellen van een EEP en voor het EEP-advies (het oordeel van de Onafhankelijk Deskundige over het ingediende EEP).

Kern van dit protocol is het stroomschema van de procedure met een toelichting per onderdeel, waarin meer op de inhoud wordt ingegaan. In het protocol wordt op sommige plaatsen verwezen naar andere relevante documenten. In de genoemde Handreiking bij dit protocol zijn opgenomen:

- een format voor het Energie-efficiëntieplan;
- een format voor het EEP-advies, bestaande uit een brief aan de Onderneming en een toetsingsformulier voor het Energie-efficiëntieplan.

Details worden verder geregeld in werkafspraken met de Onafhankelijke Deskundige en eventuele handleidingen voor de Onafhankelijke Deskundige en/of het Bevoegd Gezag.

1.2 Inhoud van dit protocol

Dit protocol bestaat uit 3 artikelen:

1. Doel, functie en uitgangspunten van het EEP
2. Procedure van de EEP-toetsing
3. Inhoud van de EEP-toetsing

ARTIKELEN

1. Doel, functie en uitgangspunten van het EEP

Een Energie-efficiëntieplan (EEP) is een plan, waarin een Onderneming aangeeft welke rendabele maatregelen zij zal nemen, alsmede eventuele maatregelen op het vlak van de verbredingsthema's. In een EEP legt de Onderneming vast hoe zij structureel met energiegerelateerde zaken wil omgaan. Het plan dient in eerste instantie ter ondersteuning van het interne planningsproces van de Onderneming. Een Onderneming is verplicht tot:

Het opstellen van een dergelijk plan voor elke betrokken inrichting binnen 6 maanden na toetreding tot MJA2;

Het uitvoeren van dit plan, alsmede het jaarlijks rapporteren aan de Onafhankelijke Deskundige over de uitvoering daarvan.

In het EEP neemt de Onderneming in elk geval alle *rendabele*¹ maatregelen op, d.w.z. energie-efficiëntiemaatregelen met een positieve netto contante waarde bij een interne rentevoet van 15%. Als alternatief kan een terugverdientijd van 5 jaar worden gehanteerd. De maatregelen worden verdeeld over de volgende categorieën:

1. *Zekere maatregelen*, d.w.z. maatregelen die uitgevoerd worden omdat aan alle randvoorwaarden wordt voldaan;
2. *Voorwaardelijke maatregelen* d.w.z. maatregelen die uitgevoerd worden, tenzij een duidelijk aangegeven randvoorwaarde niet vervuld wordt;
3. *Onzekere maatregelen*, d.w.z. maatregelen, waarvoor eerst nader onderzoek nodig is, alvorens besloten kan worden tot uitvoering. Wel wordt aangegeven welke stappen genomen worden om de haalbaarheid te onderzoeken.

Een EEP dient te voldoen aan het format, zoals opgenomen in *de Handreiking Toetsing Energie-efficiëntieplan*. Een EEP beschrijft de volgende elementen:

1. Kader, beleid en uitgangspunten ten aanzien van energie in de Onderneming;
2. De overwogen en geplande maatregelen;
3. Het uitvoeringsplan en daaraan gekoppelde planning;
4. De wijze van monitoren inclusief het aangeven van de prestatiepunten, en rapporteren (intern en extern);
5. De wijze van energiezorg binnen de Onderneming.

De inhoudsopgave van het EEP is als volgt:

¹. Dit sluit aan bij de Circulaire Energiebesparing, waar staat: 'Om de redelijkheid van energiebesparende maatregelen af te wegen, wordt het criterium 'interne rentevoet' gehanteerd zoals in de nota Energiebesparing (april 1998) is opgenomen. Een rendabele maatregel is een maatregel met een positieve netto contante waarde bij een interne rentevoet van 15%. Als alternatief kan een terugverdientijd van 5 jaar worden gehanteerd.'

Management samenvatting

- Inhoud zodanig dat deze samenvatting als openbare samenvatting in het kader van de vergunningenprocedure kan worden gebruikt.

1. INLEIDING

- Algemene gegevens
- Doelstelling bedrijf met betrekking tot energie
- Relatie met MJA2-doelen
- Relevante andere verplichtingen (convenanten, Wm-vergunningen)

2. SITUATIESCHETS

- Overzicht energiestromen en toerekening
- Huidige wijze energiezorg
- Gerealiseerde projecten vanaf toetreding lopende MJA

3. BESPARINGSMOGELIJKHEDEN

- Onderzochte objecten en methoden
- Selectiecriteria

4. GEPLANDE MAATREGELEN

- Zekere maatregelen
- Voorwaardelijke maatregelen
- Onzekere maatregelen
- Overige maatregelen

5. MONITORING, RAPPORTAGE EN BUDGET

- Wijze van energiemonitoring en organisatie
- Budget en menskracht

In de achterliggende *Handreiking Toetsing Energie-efficiëntieplan* zijn de volgende te hanteren formats opgenomen:

11. Energie-efficiëntieplan

Elk EEP dient volgens dit format opgesteld te zijn. Mochten er zwaarwegende redenen zijn om van het format af te wijken, dan is dit mogelijk, mits toegelicht door het bedrijf en - bij brede toepassing binnen een branche - in overleg met de desbetreffende brancheorganisatie en de Overleggroep Energiebesparing.

2. EEP-advies

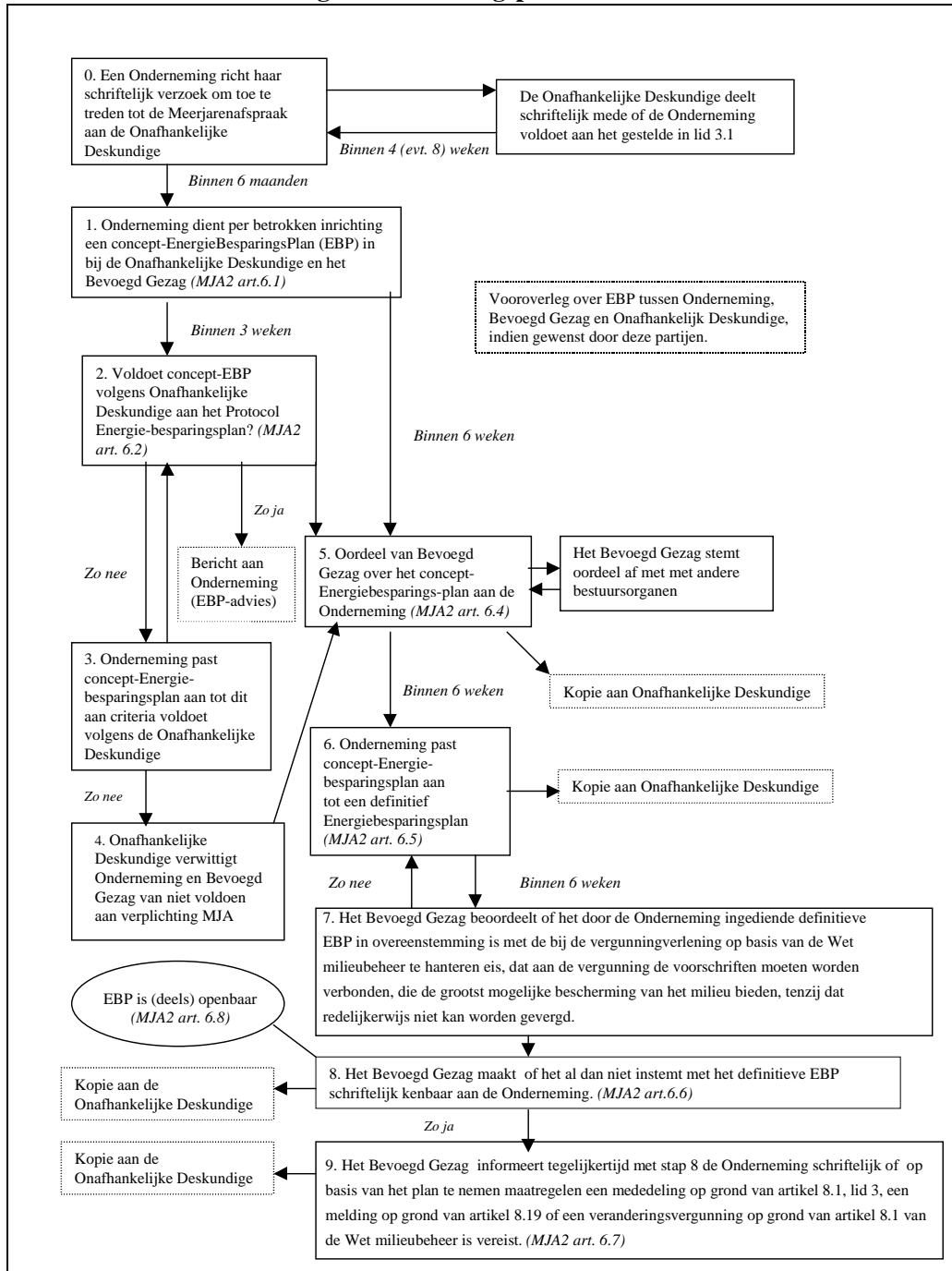
Het EEP-advies bestaat uit een brief van de Onafhankelijk Deskundige aan de Onderneming en het toetsingsformulier Energie-efficiëntieplan. Het Bevoegd Gezag ontvangt een kopie van deze brief.

3. Brieven van Het Bevoegd Gezag aan de Onderneming

Het Bevoegd Gezag maakt het toetsingsresultaat van de concept-EEP's per brief bekend aan de Onderneming. De Onafhankelijke Deskundige ontvangt een kopie. Toetsing gebeurt conform MJA2, de protocollen en de Wet milieubeheer.

12. Procedure toetsing EEP

2.1 Onderstaand schema geeft de toetsingsprocedure voor de EEP's weer.

2.2 Toelichting op het stappenplan

(de nummers verwijzen naar de nummers in het stappenplan).

0. De Onderneming treedt voor desbetreffende inrichting(en) toe tot Meerjarenafpraak c.q. continueert deelname.
 - 0.1 Een Onderneming richt haar schriftelijk verzoek om toe te treden tot MJA2 aan de Onafhankelijke Deskundige. Naar aanleiding daarvan deelt de Onafhankelijke Deskundige de Onderneming binnen 4 weken na ontvangst van die brief schriftelijk mede of zij voldoet aan het gestelde in artikel 3 van MJA2. De Onafhankelijke Deskundige kan deze termijn binnen 4 weken na de datum van ontvangst van het verzoek verlengen met ten hoogste 4 weken.

1. *Opstellen, indienen en actualiseren van het concept-Energie-efficiëntieplan.*
 - 1.1 Eerst stelt de Onderneming per betrokken inrichting vast welke mogelijkheden voor verbetering van de energie-efficiëntie er binnen de Onderneming zijn en welke mogelijkheden op het gebied van verbredingsthema's. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van een Energiepotentieelscan. Uitgangspunt is een standaardlijst van energiebesparingsmaatregelen in de betreffende bedrijfstak. Deze maatregelen worden nader bekeken op specifieke mogelijkheden voor de Onderneming; ook komen andere bedrijfsspecifieke kansen aan bod.
 - 1.2 De Onderneming stelt een concept EEP op. Daarin selecteert de Onderneming geschikte maatregelen en geeft aan of ze zeker, voorwaardelijk of onzeker zijn.
 - 1.3 De Onderneming overlegt het concept-EEP aan het Bevoegd Gezag en aan de Onafhankelijke Deskundige.
 - 1.4 Er vindt vooroverleg plaats over het EEP tussen Onderneming en bevoegd gezag, indien gewenst door een van deze. Indien beide partijen dat wensen, zal de Onafhankelijk Deskundige bij dit overleg aanwezig zijn.
 - 1.5 De Onderneming actualiseert het EEP uiterlijk op 1 oktober 2004 voor de periode 2005-2008 en op 1 oktober 2008 voor de periode 2009-2012. De actualisering geschiedt op basis van de stand der techniek op dat moment. Bij deze actualisering worden niet slechts de zekere, voorwaardelijke en onzekere procesefficiëntie maatregelen aangegeven, maar wordt de referentiedoelstelling gebaseerd op een energie- en massa-analyse, die ook rekening houdt met de zekere rendabele maatregelen, die voortvloeien uit de verbredingsthema's.
 - 1.6 Indien de Onderneming na het 'verlopen' van de termijn van 1.5 geen nieuw goedgekeurd EEP heeft, geeft de Overleggroep Energiebesparing advies aan de betreffende Minister omtrent eventuele opzegging van MJA2 voor deze Onderneming.

2. *Voldoet het concept-EEP volgens de Onafhankelijke Deskundige voorliggend Protocol?*
 - 2.1 Het concept-EEP moet volgens de Onafhankelijke Deskundige voldoen aan de criteria zoals deze in artikel 3 van dit protocol worden beschreven.
 - 2.2 De Onafhankelijke Deskundige geeft 3 weken na ontvangst uitsluitsel;
 - 2.3 Indien het concept-EEP volgens de Onafhankelijk Deskundige voldoet aan de criteria, verzorgt de Onafhankelijk Deskundige de berichtgeving aan het bedrijf middels het EEP-advies. Het EEP-advies bestaat uit een brief en het toetsingsformulier energie-

efficiëntieplan, zoals opgenomen in de *Handreiking Toetsing Energie-efficiëntieplan*. Het betreffende Bevoegd Gezag ontvangt een kopie van het EEP-advies.

- 2.4 Indien het concept-EEP niet voldoet aan genoemde criteria, zal de Onafhankelijke Deskundige de Onderneming binnen 2 weken verzoeken aanvullende informatie te verschaffen. De Onderneming dient binnen 4 weken na dit verzoek te reageren.
- 2.5 De Onafhankelijke Deskundige rapporteert vanaf 2002 ieder half jaar aan het Bevoegd Gezag de stand van zaken in de branches met betrekking tot het opstellen, actualiseren en toetsen van de EEP's en de toe- en uittreding van Ondernemingen en/of inrichtingen.

3. *Aanvullende informatie*

- 3.1 De Onderneming past het concept-EEP aan tot dit volgens de Onafhankelijke Deskundige voldoet aan de in hoofdstuk 3 genoemde criteria.

4. *Concept- EEP voldoet niet aan criteria*

- 4.1 Indien de Onafhankelijke Deskundige concludeert dat het EEP na ontvangst van de aanvullende informatie niet voldoet aan de criteria, meldt hij dit schriftelijk aan de Onderneming en aan het Bevoegd Gezag.

5. *Oordeel van het Bevoegd Gezag binnen zes weken over EEP en over mededeling, melding of veranderingsvergunning*

- 5.1 Het Bevoegd Gezag beoordeelt het concept-EEP en het EEP-advies van de Onafhankelijke Deskundige, binnen 6 weken na ontvangst van het concept-EEP, tegen de achtergrond van alle relevante milieuaspecten.
- 5.2 Het bevoegd gezag zal zijn definitieve oordeel afstemmen op de meningsvorming van andere relevante betrokken bestuursorganen.
- 5.3 Indien het Bevoegd Gezag niet binnen 6 weken een oordeel geeft, kan het concept-EEP en bijbehorend EEP-advies worden beschouwd als een mededeling in het kader van het meldingenstelsel van de Wet milieubeheer.

6. *Onderneming past het concept-EEP aan tot een definitief EEP*

- 6.1 De Onderneming past op basis van de opmerkingen van de Onafhankelijke

deskundige en van het Bevoegd Gezag het concept-EEP aan tot een definitief EEP. Als er geen opmerkingen zijn kan deze stap worden overgeslagen en het concept-EEP direct worden omgezet in een definitief EEP. Feitelijk vallen stap 5 en stap 7 dan samen.

7. *Integrale afweging door het Bevoegd Gezag*

- 7.1 Het Bevoegd Gezag beoordeelt of het door de Onderneming ingediende definitieve EEP in overeenstemming is met de bij de vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer te hanteren eis, dat aan de vergunning de voorschriften moeten worden verbonden, die de grootst mogelijke bescherming van het milieu bieden, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

8. *Instemming met het EEP door het Bevoegd Gezag*
 - 8.1 Het Bevoegd Gezag maakt zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 6 weken na ontvangst van het definitieve EEP, schriftelijk kenbaar aan de Onderneming en de Onafhankelijke Deskundige of het al dan niet instemt met dat plan.
9. *Mededeling, melding of veranderingsvergunning.*
 - 9.1 Tegelijkertijd met de in 8.1 bedoelde instemming informeert het bevoegd gezag de Onderneming en de Onafhankelijke Deskundige schriftelijk, of naar zijn oordeel voor op basis van het plan te nemen maatregelen een mededeling op grond van artikel 8.1, lid 3, een melding op grond van artikel 8.19 of een veranderingsvergunning op grond van artikel 8.1 van de Wet milieubeheer is vereist.

Indien om bepaalde redenen het Bevoegd Gezag niet instemt met het definitieve EEP zoeken het Bevoegd Gezag en Onderneming naar een voor beide partijen een werkbare oplossing. Indien dit gewenst is, maar in ieder geval indien enige twijfel bestaat of de aanpassingen zich verdragen met dit protocol, kan de Onafhankelijke Deskundige daarbij worden ingeschakeld.

De laatste drie stappen (7, 8 en 9) betreffen het reguliere traject van de Wet Milieubeheer, dat hier verder niet wordt beschreven. Zie hiervoor:

- De Brochure *Het nieuwe meldingenstelsel van de Wet milieubeheer*, Ministerie van VROM, december 2000;
- De Circulaire *Energie in de Milieuvergunning*, Ministerie van EZ en Ministerie VROM, oktober 1999.

3. Inhoud toetsing EEP's

Toetsingscriteria

Het EEP moet in voldoende mate zicht bieden op succesvolle realisatie en monitoring. De volgende criteria worden gehanteerd bij het toetsen van het EEP:

- 3.1. Alle rendabele maatregelen (gangbare energiebesparingsmaatregelen in de branche met een positieve netto contante waarde bij een interne rentevoet van 15%; zie ook de definitie in de tekst van MJA2 en artikel 1 van dit protocol) zijn betrokken bij de selectie van verbetermogelijkheden.
- 3.2. De geselecteerde maatregelen zijn duidelijk omschreven en onderverdeeld naar zeker, voorwaardelijk of onzeker.
- 3.3. De voorwaarden voor uitvoeren van voorwaardelijke en onzekere maatregelen, dan wel de benodigde input van 'derden' bij uitvoeren van activiteiten zijn hierbij duidelijk.
- 3.4. De monitoringaanpak is duidelijk aangegeven: de te gebruiken prestatie-maten zijn vastgesteld en de wijze van toerekening van energiestromen is duidelijk. De methodiek is conform het *Protocol Monitoring en Energiezorg* en eventuele afspraken binnen de Overleggroep Energiebesparing.
- 3.5. Het referentiejaar is 1998.
- 3.6. Het in de *Handreiking Toetsing Energie-efficiëntieplan* voorgeschreven format is gehanteerd.

Toetsing op brancheniveau

Allereerst onderzoekt de Onafhankelijke Deskundige het proces van totstandkoming van de EEP's in de branche. De uitgevoerde activiteiten zoals het opstellen van een globaal Meerjarenplan en het houden van workshops voor de bedrijven worden in kaart gebracht. Daarnaast wordt een aantal karakteristieken van de branche bekeken, zoals de methode om de besparingsdoelstelling te bepalen. Het proces in de branche dient aan de volgende criteria te voldoen:

- 3.7 Er is gecommuniceerd over de interne rentevoet van $\geq 15\%$ c.q. terugverdiensdijd van ≤ 5 jaar door:
 - Het ministerie van EZ of het ministerie van LNV naar de brancheorganisatie en/of het productschap;
 - De brancheorganisatie en/of het productschap naar de bedrijven;
 - De Onafhankelijke Deskundige aan de betrokken consultant.
- 3.8 Er is referentiemateriaal gebruikt, zoals:
 - Een lijst van alle maatregelen met interne rentevoet van $\geq 15\%$ c.q. terugverdiensdijd van ≤ 5 jaar;
 - Overige bronnen, zoals brochures van InfoMil.

De Onafhankelijke Deskundige vermeldt deze gegevens op het in de Handreiking Toetsing Energie-efficiëntieplan opgenomen formulier *Branche EEP-toetsing*. Pas wanneer aan deze criteria is voldaan, beoordeelt de Onafhankelijke Deskundige de individuele concept-EEP's van de bedrijven.

Toetsing van individuele concept-EEP's

De toetsingsprocedure voor de concept-EEP's is als volgt:

3.9. De Onafhankelijk Deskundige toetst het concept-EEP aan de hand van de onder 3.1 genoemde toetsingscriteria. Hierbij gebruikt hij het standaard toetsingsformulieren (zie de *Handreiking Toetsing Energie-efficiëntieplan*).

- 3.10 De Onafhankelijk Deskundige legt de toetsing schriftelijk vast in het toetsingsformulier en stuurt dit binnen 4 weken na ontvangst van het EEP aan de Onderneming en aan het Bevoegd Gezag.
- 3.11 Bij het niet voldoen van het EEP aan de criteria onderneemt de Onafhankelijke Deskundige actie om de gewenste aanvullingen op het EEP te verkrijgen.

Inhoudelijke toets

Naast de toetsing op procedure toetst de Onafhankelijke Deskundige op inhoudelijke aspecten. Daarbij gaat het met name om de maatregelen die zullen worden genomen en de op basis daarvan te verwachten verbetering van de energie-efficiëntie. Speciaal wordt aandacht besteed aan de 10 tot 20 % bedrijven met de laagste doelstelling en de 10 tot 20% bedrijven met het grootste energiegebruik.

Bij deze selectie wordt extra aandacht geschonken aan:

- spiegelen aan meest frequente maatregelen in branche c.q. een benchmark van het specifieke energiegebruik (prestatie maat) de betreffende deelbranche;
- de prestatie van de Onderneming in MJA1

Indien uit deze inhoudelijke toetsing blijkt dat de EEP's niet of onvoldoende voldoen aan de vereisten zoals vastgelegd in dit protocol, worden ze ter aanpassing teruggestuurd aan de Ondernemingen, worden ook de overige EEP's van de betreffende branche extra getoetst, en treedt de Onafhankelijke Deskundige in overleg met de betreffende Branche-organisatie of het betreffende Productschap om afspraken te maken over verbetering van de kwaliteit van de EEP's in de desbetreffende branche.

Hoofdstuk 3

Protocol Ketenefficiëntie en Duurzame Energie

1. INLEIDING

Dit protocol bevat de definities van de verbredingsthema's onderverdeeld in duurzame energie en energiezuinige productontwikkeling. Verder staan in dit protocol de regels vermeld op grond waarvan bepaald kan worden of er een kwantitatieve doelstelling gekoppeld kan worden aan het treffen van verbredingsthema's. Een kwantitatieve doelstelling wordt bepaald door de som van de besparingen van geaccepteerde verbredingsthema's. Dit zijn maatregelen op het gebied van duurzame energie en energiezuinige productontwikkeling waarvan de besparing kwantificeerbaar is, deels of geheel aan de Onderneming toerekenbaar is en voor jaarlijkse monitoring vatbaar is.

1.1 Relatie tussen verbredingsthema's en MJA2

In MJA2 is overeengekomen, dat de Ondernemingen een bijdrage zullen leveren aan de realisatie van de energie-efficiëntiedoelstelling. Deze doelstelling wordt gerealiseerd door Systematische Energiezorg, het nemen van zekere rendabele maatregelen binnen hun inrichting en het zo mogelijk uitvoeren van verbredingsthema's. De verbredingsthema's – een nieuw element in MJA2 – hebben als hoofdkenmerk, dat de verbetering van de energie-efficiëntie die hiermee samenhangt vaak voor een gedeelte buiten de inrichting optreedt.

In dit protocol zijn de definities van de verbredingsthema's opgenomen. Deze zijn in twee hoofdcategorieën zijn opgesplitst:

1. Duurzame energie;
2. Energiezuinige productontwikkeling.

Energiezuinige productontwikkeling is op zijn beurt onderverdeeld in drie categorieën:

1. Duurzame producten;
2. Optimalisatie van transport, logistiek en ketens;
3. Duurzame bedrijventerreinen.

De doelstelling van MJA2 heeft dus niet alleen meer betrekking op de efficiencyverbetering van het energiegebruik in de processen binnen de inrichting. De aandacht is verbreed richting zowel duurzame energie als efficiencyverbetering van het indirecte energiegebruik in product en keten.

1.2 Doel van het protocol verbredingsthema's

Het doel van dit protocol is om uniforme en transparante regels aan te reiken waarmee de Onafhankelijke Deskundige kan toetsen of de energiebesparing, die samenhangt met de verbredingsmaatregelen getroffen door de Onderneming, voldoet aan de volgende eisen:

1. Kwantificeerbaarheid;
2. Toerekenbaarheid aan de Onderneming;
3. Monitorbaarheid.

1.3 Opname van verbredingsthema's in de totale besparingsdoelstelling

Verbredingsthema's op zowel het gebied van energiezuinige productontwikkeling als duurzame energie hebben gemeen dat hierdoor het fossiele energiegebruik gereduceerd wordt. Ook door het treffen van energie-efficiëntie maatregelen in het proces wordt het fossiele energiegebruik gereduceerd. Daarom kan de fossiele energiebesparing als gevolg van het treffen van procesmaatregelen en/of verbredingsmaatregelen voor een Onderneming onder één noemer worden gebracht via het kengetal van de Totale Energie-efficiëntie Index (TEEI).

Deze index is opgebouwd uit de Energie-efficiëntie Index (EEI) als maat voor de verbetering van de energie-efficiëntie van het proces, de Energiezuinige Productontwikkeling Index (EPI) als maat voor de verbetering van de energie-efficiëntie ten gevolge van energiezuinige productontwikkeling en de Duurzame Energie Index (DEI) als maat voor de besparing van fossiele energiedragers door de inzet van duurzame energie (zie Protocol Monitoring en Energiezorg voor de definities van deze indexen). De Totale Energie-efficiëntie Index kan uit de bovenstaande drie indexen berekend worden via onderstaande formule:

$$TEEI = EEI + EPI + DEI - 200.$$

1.4 Inhoud van het protocol

Het protocol bestaat uit de volgende 12 artikelen:

1. Definities algemeen
2. Indeling verbredingsthema's
3. Definitie van energiezuinige productontwikkeling
4. Verbetermogelijkheden voor energiezuinige productontwikkeling
5. Definitie van duurzame energie
6. Definitie van het energiegebruik over de vijf fases van de productlevensketen
7. Afbakening van verbredingsthema's maatregelen ten opzichte van procesefficiëntie-maatregelen
8. Eisen met betrekking tot de omschrijving van een verbredingsthema's maatregel
9. Eisen met betrekking tot de kwantificering van de energiebesparing van een verbredingsthema's maatregel
10. Eisen met betrekking tot de toerekening van de gekwantificeerde energiebesparing van een verbredingsthema's maatregel aan een Onderneming
11. Type monitoring van verbredingsthema's maatregelen
12. Eisen met betrekking tot de monitoring van verbredingsthema's maatregelen

2. ARTIKELN

1. Definities algemeen

- 1.1 *Product*: Product wordt in dit protocol omschreven als datgene wat een bedrijf vervaardigt of voortbrengt. Het Product kan een kant-en-klaar (eind)product zijn, maar ook een grondstof, een halffabrikaat, een onderdeel van een eindproduct en zelfs een Dienst of Functie.
- 1.2 *Dienst*: Onder Dienst wordt in dit protocol verstaan het geheel van zowel product(en) die aan een klant/afnemer aangeboden worden als de daarmee verbonden handelingen en/of werkzaamheden die ten behoeve van die klant/afnemer verricht worden.
- 1.3 *Functie*: Functie wordt in dit protocol omschreven als de achterliggende behoefte die een product of dienst vervult.

2. Indeling verbredingsthema's

De verbredingsthema's omvatten het aandachtsgebied gericht op product en keten. De verbredingsthema's zijn in twee hoofdcategorieën op te splitsen: energiezuinige productontwikkeling en duurzame energie. Beide categorieën worden nader toegelicht in respectievelijk de artikelen 3, 4 en 5.

3. Definitie van energiezuinige productontwikkeling

Energiezuinige productontwikkeling is het zodanig ontwikkelen van een Product dat het energiegebruik over de gehele levensketen van het Product afneemt. Dit thema is onderverdeeld in drie hoofdcategorieën van fossiele energiebesparing zoals genoemd in artikel 1k van MJA2:

- 3.1 *Duurzame Producten*: Duurzame Producten richt zich met name op het ontwikkelingsproces van producten. De energiebesparing als gevolg van Duurzame Producten hangt samen met het zodanig ontwikkelen van Producten dat het energiegebruik over de gehele productlevensketen afneemt via bijvoorbeeld materiaalbesparing, vermindering van energiegebruik tijdens productgebruik, optimalisatie van de productlevensduur en optimalisatie van de productafdeling, c.q. productherverwerking.
- 3.2 *Optimalisatie van Transport, Logistiek en Ketens*: Optimalisatie van Transport, Logistiek en Ketens richt zich op energiebesparing op het gebied van de distributie van enerzijds materialen die nodig zijn voor de vervaardiging van het Product en anderzijds het Product zelf. Deze optimalisatie leidt tot een reductie van transportenergie per eenheid Product.
- 3.3 *Duurzame Bedrijventerreinen*: Duurzame Bedrijventerreinen richt zich op de samenwerking tussen bedrijven onderling en met overheden op bedrijventerreinen, gericht op de vermindering van het gezamenlijke energieverbruik en de verbetering van de gezamenlijke energie-efficiëntie. De energiebesparing als gevolg van Duurzame Bedrijventerreinen komt tot stand uit deze gezamenlijke aanpak en samenwerking door bijvoorbeeld (centrale) opwekking van (duurzame) energie of gemeenschappelijke utilities waardoor het specifiek energiegebruik per prestatie-eenheid daalt.

4. Verbetermogelijkheden voor energiezuinige productontwikkeling

Energiezuinige productontwikkeling kan via acht verschillende verbetermogelijkheden een bijdrage leveren aan de verbetering van de energie-efficiëntie van het indirecte energiegebruik als gevolg van Duurzame Producten (artikel 3.1), Optimalisatie van Transport, Logistiek en Ketens (artikel 3.2) en Duurzame Bedrijventerreinen (artikel 3.3). De acht classificaties bestaan uit de volgende stappen:

- 4.1 *Optimalisatie van functievervulling*: De functie (behoefte) die een Product vervult in kaart brengen en op basis hiervan komen tot een nieuwe en tegelijkertijd energie-efficiëntere vorm van functievervulling.
- 4.2 *Materiaalbesparing*: Minder indirect energiegebruik per eenheid Product door de gewijzigde inzet van minder of energie-extensievere grondstoffen en/of andere hulpstoffen.
- 4.3 *Verbetering van proces energie-efficiëntie (voor-zo-ver niet binnen de eigen inrichting)*:

Minder direct energiegebruik per eenheid Product (buiten de inrichting) door lager energiegebruik ter verwarming of koeling van processtromen en/of aandrijving van pompen, compressoren en/of andere procesapparatuur.

4.4 *Optimalisatie van distributie*: Minder transportenergie per eenheid Product.

4.5 *Vermindering van energiegebruik tijdens productgebruik*: Minder direct en/of indirect energiegebruik per eenheid Product gedurende de feitelijke levensduur van het Product als gevolg van een innovatieve aanpassing van het ontwerp of toepassing van het Product.

4.6 *Optimalisatie van levensduur*: Minder direct en/of indirect energiegebruik per eenheid Product door optimale keuze van de levensduur van een Product. Gekozen kan worden om bijvoorbeeld de feitelijke levensduur zo dicht mogelijk aan te laten sluiten bij de technische levensduur (mode/trend bestendig ontwerpen van Product) of de levensduur van een oud Product voortijdig af te breken in verband met het op de markt komen van innovatieve Producten die aanzienlijk minder energie consumeren tijdens gebruik.

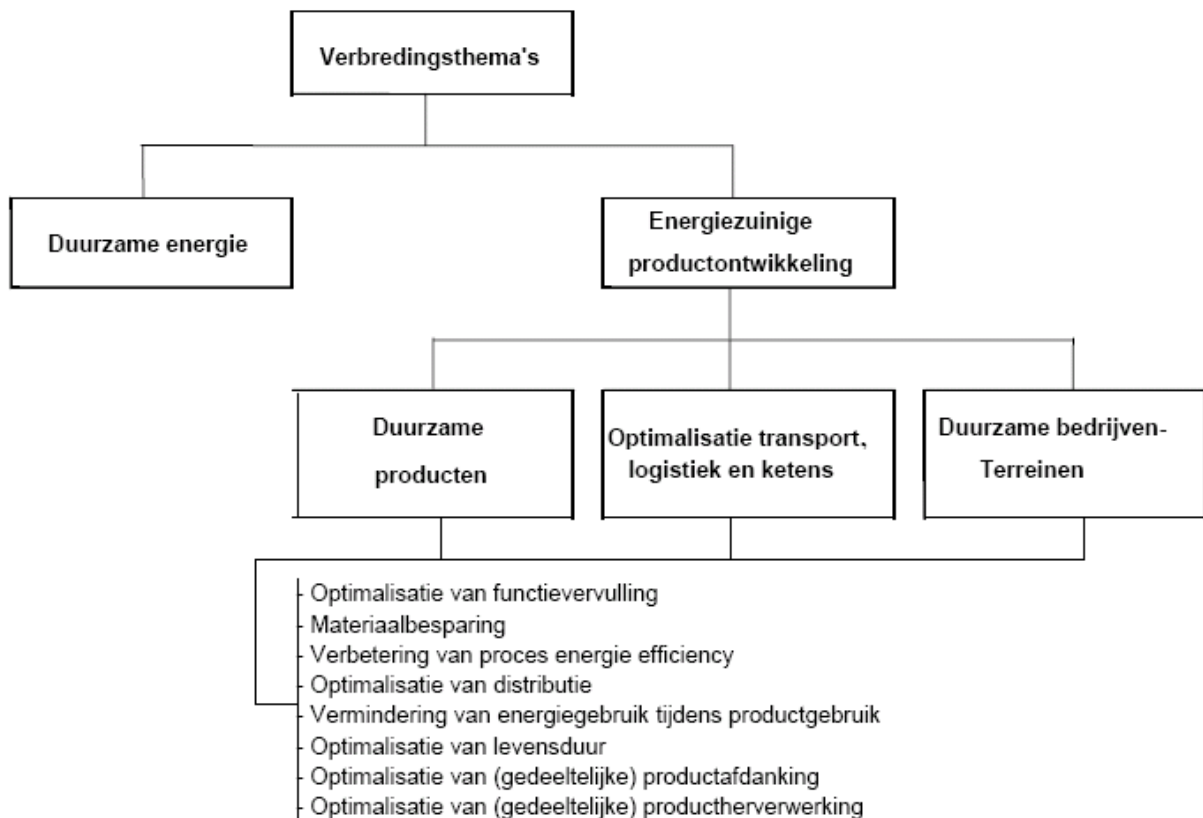
4.7 *Optimalisatie van (gedeeltelijke) productafdeling*: Maatregelen ter minimalisering van de energie benodigd per eenheid Product voor de subketen van inzameling, transport, verbranden, vergassen of storten van het afgedankte Product.

4.8 *Optimalisatie van (gedeeltelijke) productherverwerking*: Maatregelen op het gebied van recycling waardoor de energie-inhoud van de, in het afgedankte Product, gebruikte materialen met relatief weinig energiegebruik weer beschikbaar komen op de markt.

5. Definities Duurzame Energie

Voor de definities van hernieuwbare/duurzame energiebronnen wordt verwezen naar het Protocol Monitoring Duurzame Energie (DV2.3.79 99.09 @ SenterNovem).

Het onderstaande schema geeft het onderling verband van de verbredingsthema's weer.

6. Definitie van het energiegebruik over de vijf fases van de productlevensketen

In het energiegebruik over de hele levensketen van het Product worden de volgende vijf fases onderscheiden:

- 6.1 Grondstoffase;
- 6.2 Productiefase;
- 6.3 Distributiefase;
- 6.4 Gebruiksfase;
- 6.5 Afdankings- of hergebruikfase.

Het energiegebruik over de hele levensketen van het Product is per gebruiker en per jaar gedefinieerd als de som van het energiegebruik in elk der vijf fases gedeeld door de levensduur maal het totaal aantal gebruikers:

$$\frac{E_{\text{grondstoffen}} + E_{\text{productie}} + E_{\text{distributie}} + E_{\text{gebruik}} + E_{\text{afdanking/hergebruik}}}{\text{levensduur} * \text{aantal gebruikers}}$$

waarbij:

$E_{\text{grondstoffen}}$: de energie-inhoud van de grondstoffen (alle materialen inclusief hulpstoffen die

nodig zijn om het Product te maken);

Eproductie: het energiegebruik voor de vervaardiging van het Product;

Edistributie: het energiegebruik gebruikt tijdens de distributie van het Product;

Egebruik: het energiegebruik van het Product zelf tijdens het gebruik hiervan;

Eafdanking/hergebruik: het energiegebruik voor inzameling, transport, verbranden, vergassen en/of storten van het (gedeeltelijk) afgedankte Product alsmede het energiegebruik om (gedeeltelijk) hergebruik mogelijk te maken (scheiden, transport, opwerking) minus de energie-inhoud die bij hergebruik wordt uitgespaard door substitutie van grondstoffen. Het energiegebruik in de hergebruiksfase kan negatief zijn, omdat er vaak sprake is van een netto energieopbrengst.

Door het totale energiegebruik over de productlevensketen te delen door het product van de levensduur en het totaal aantal gebruikers, is er een uniforme vergelijkingsmaatstaf opgesteld, waarmee verschillende Producten onderling of vernieuwde Producten ten opzichte van het oude Product in energetisch opzicht vergeleken kunnen worden. Deze productlevensketenbenadering vormt de basis voor de omschrijving van een verbredingsthemamaatregel en de afbakening ten opzichte van de referentiesituatie (zie 8).

7. Afbakening van verbredingsthemamaatregelen ten opzichte van procesefficiëntie-maatregelen

Energiebesparingsmaatregelen getroffen door een Onderneming worden in twee categorieën als volgt afgebakend:

7.1 *Procesefficiëntiemaatregelen*: maatregelen gekoppeld aan de wettelijke verplichtingen conform de Wet milieubeheer. Deze zijn gericht op de verbetering van de energie-efficiëntie van het proces binnen de inrichting van de Onderneming.

7.2 *Verbredingsthemamaatregelen*: maatregelen zowel binnen als buiten de inrichting, die niet gekoppeld zijn aan de wettelijke verplichtingen conform de Wet milieubeheer en die vallen onder de definities van de verbredingsthema's conform de artikelen 3, 4 en 5 van dit protocol.

8. Eisen met betrekking tot de omschrijving van een verbredingsthemamaatregel

8.1 Een verbredingsthemamaatregel dient omschreven te worden ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is hierbij gedefinieerd als het niveau van energiegebruik dat zou zijn opgetreden wanneer de verbredingsthemamaatregel niet zou zijn uitgevoerd. Uitgegaan wordt van de statische referentiesituatie in het referentiejaar 1998.

8.2 Alle wijzigingen op het gebied van energiezuinige productontwikkelingverbetermogelijkheden (artikel 4) en/of duurzame energiebronnen (artikel 5), waardoor het fossiele energiegebruik over de productlevensketen significant gewijzigd is, dienen meegenomen te worden in de omschrijving van de verbredingsthemamaatregel.

8.3 Een verandering van meer dan tien procent van het netto energie-effect in de productlevensketen wordt beschouwd als een significante wijziging en dient daarom in de omschrijving en kwantificering van de energiebesparing van de verbredingsmaatregel meegenomen te worden.

8.4 Indien door de Onderneming aangetoond kan worden, dat er tenminste een geringe energiebesparing optreedt in een gewijzigd deel van de productlevensketen, dan is het

toegestaan om enerzijds dat besparingseffect te verwaarlozen of anderzijds het in ieder geval minimaal optredende besparingseffect op te nemen in de ketenberekening.

8.5 Indien het energiegebruik in een deel van de keten significant toeneemt als gevolg van de verbredingsthema maatregel, dan is het niet toegestaan dat ontsparringseffect te verwaarlozen. Bij onvoldoende zekere gegevens mag wel, mits goed onderbouwd, met het maximaal mogelijke negatieve energie-effect gerekend worden.

9. Eisen met betrekking tot de kwantificering van de energiebesparing van een verbredingsthema maatregel

- 9.1 De netto energiebesparing over de vijf fases van de productlevensketen als gevolg van een verbredingsthema maatregel wordt berekend uit de verschillen in energiegebruik tussen de nieuwe situatie ten opzichte van de referentiesituatie uit 1998.
- 9.2 Alle energie-effecten in en buiten Nederland als gevolg van een verbredingsthema maatregel worden meegenomen. Het energie-effect buiten Nederland dient zo mogelijk separaat in kaart te worden gebracht.
- 9.3 Energie-efficiëntie verschillen in de gebruiksfase kunnen alleen uniform over de levensduur (zowel technisch als feitelijk) gekwantificeerd worden als vooraf met grote zekerheid de minimale reductie in energiegebruik over de feitelijke levensduur bepaald kan worden.
- 9.4 De onderbouwing van de kwantificering van de energiebesparing van een verbredingsthema maatregel dient gebaseerd te zijn op generieke fysische energie-eigenschappen (zoals GER-waardes), tenzij meer specifieke energiekentallen bekend zijn.
- 9.5 Procesgerelateerde CO₂-effecten (zoals de reactie van CO₂ met ongebluste kalk $\text{CaO} + \text{CO}_2 > \text{CaCO}_3$) worden niet meegenomen bij kwantificering van de energiebesparing.
- 9.6 Het netto besparingseffect van een verbredingsthema maatregel is de som van de energie-effecten per gewijzigde productlevensfase die omschreven zijn conform artikel 8.
- 9.7 Het verloop van de levensketen van een Product wordt vastgelegd in de vorm van een procesboom. Deze procesboom bevat de fasen van de productlevensketen en de deelprocessen die als gevolg van de betreffende verbredingsthema maatregel in beschouwing worden genomen inclusief de daarbij behorende systeemgrenzen. De systeemgrenzen leggen per fase en/of per deelproces vast wat in beschouwing genomen wordt.
- 9.8 De validatie en kwaliteit van de energiegegevens wordt op drie manieren vastge- vastgelegd:
 - door het opstellen van massa- en energiebalansen wordt een indruk gegeven van de compleetheit van de gegevens (validatie);
 - datakwaliteit wordt in algemene bewoordingen vastgelegd in kwaliteitsparameters en indicatoren (kwalitatief);
 - datakwaliteit wordt getalsmatig vastgelegd in scores (kwantitatief).

10. Eisen met betrekking tot de toerekening van de gekwantificeerde Energiebesparing van een verbredingsthema maatregel aan een Onderneming

- 10.1 Indien de energiebesparing van een verbredingsthema maatregel volledig binnen de inrichting gerealiseerd wordt, dan wordt de energiebesparing volledig aan de Onderneming toegerekend.
- 10.2 Indien de energiebesparing deels buiten de inrichting plaats vindt, wordt dit deel van de energiebesparing verdeeld over betrokken Ondernemingen volgens de verdeelsleutel zoals beschreven in artikel 10.3 tenzij partijen onderling een andere verdeelsleutel overeenkomen (zie artikel 10.5).
- 10.3 De verdeelsleutel is gebaseerd op:

1. de verdeling van de verrichte projectinspanningen (50%);
2. de verdeling op basis van wie de ontwerper is, c.q. wiens idee het is (30%);
3. de energieomvang van betrokken partijen (20%).

10.4 De toerekening van de gekwantificeerde energiebesparing gaat uit van de actuele situatie met betrekking tot het jaar waarover de monitoring plaats vindt.

10.5 De verdeling kan na onderling overleg en overleg met het bevoegd gezag ook anders bepaald worden dan beschreven in artikel 10.3. Dit kan alleen na onderlinge overeenstemming hierover door hantering van andere rekenregels of afspraken met betrekking tot bijvoorbeeld de financiële inbreng en/of projectinspanningen van de betrokken actoren.

11. Type monitoring van verbredingsthemamaatregelen

11.1 Monitoring van verbredingsthemamaatregelen kan geschieden op twee niveaus:

1. *Projectenmonitoring*; indien individuele verbredingsthemamaatregelen op ad hoc basis gemonitord worden is er sprake van projectenmonitoring.
2. *Sectormonitoring*; indien verbredingsthemamaatregelen met betrekking tot een bepaald product, proces en/of keten binnen een MJA2 sector uniform gemonitord worden bij alle deelnemende sectorbedrijven, is er sprake van sectormonitoring. Deze monitoring omvat dan zowel de besparingen als de eventuele ontsparingen.

11.2 Indien er sectormonitoring voor een bepaalde categorie verbredingsthema-maatregelen toegepast gaat worden, dient dit vooraf vermeld te worden in het Meerjarenplan van de betreffende MJA-2 sector. Indien hierover niets vermeld staat in het Meerjarenplan, zal er standaard sprake zijn van projectenmonitoring.

12. Eisen met betrekking tot de monitoring van verbredingsthemamaatregelen

12.1 Bij de monitoring van verbredingsthemamaatregelen dient de Onderneming jaarlijks op een systematische wijze de energiegegevens die relevant zijn voor de bepaling van het besparingseffect dat aan de Onderneming toegerekend kan worden in kaart te brengen en ter toetsing aan te bieden aan de Onafhankelijke Deskundige.

12.2 De monitoringgegevens dienen door de Onderneming zodanig transparant onderbouwd te

zijn, dat de Onafhankelijke Deskundige de verbredingsthema-maatregel aan de hand van de definities en eisen van dit protocol kan toetsen.

12.3 De inspanning die van de Onderneming wordt gevraagd voor het uitvoeren van de monitoring van de verbredingsthemamaatregelen moet in verhouding staan tot de energiebesparing die hieraan is toe te kennen.

12.4 De monitoring dient uitgevoerd te worden aan de hand van de systematiek, die in de “Handreiking Verbredingsthema’s” nader uitgewerkt is conform de definities en eisen van dit protocol.

12.5 De referentiesituatie bij de monitoring dient een goed omschreven uitgangssituatie in het referentiejaar 1998 te zijn.

12.6 De monitoring dient te geschieden op basis van projectenmonitoring of sector-monitoring

(zie artikel 11).

12.7 De monitoring dient jaarlijks plaats te vinden of geactualiseerd te worden op basis van de verandering in het afgelopen jaar ten opzichte van de referentiesituatie.

12.8 Bij de monitoring dienen de besparingen op het fossiele energiegebruik als gevolg van duurzame energie maatregelen en energiezuinige-productontwikkelings-maatregelen

separaat berekend en gepresenteerd te worden. Hierbij wordt de totale hoeveelheid duurzame energie (zie artikel 2.2 van het *Protocol Monitoring en Energiezorg*) die door de Onderneming zelf opgewekt of ingekocht is, uitgedrukt in terajoules per jaar (TJ/j). Verder wordt hierbij de aan de Onderneming toerekenbare energiebesparing als gevolg van energiezuinige productontwikkeling (EBEZP; zie artikel 2.3 van het *Protocol Monitoring en Energiezorg*) binnen en buiten de inrichting berekend conform de eisen in de artikelen 8 tot en met 11 van dit protocol.

12.9 Ook dienen de Duurzame Energie Index (DEI) en de Energiezuinige Productontwikkeling Index (EPI) berekend conform het Protocol Monitoring en Energiezorg door de Onderneming bij de monitoring aan de Onafhankelijke Deskundige aangeboden te worden (zie voor de berekeningswijze van deze indexen de artikelen 2.2 en 2.3 van *het protocol Monitoring en Energiezorg*).

Hoofdstuk 4

Protocol Monitoring en Energiezorg

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

De Onafhankelijke Deskundige rapporteert jaarlijks uiterlijk op 1 juni, voor het eerste op 1 juni 2002, aan de relevante overleggroep Energiebesparing (OGE) in geaggregeerde vorm over de in het voorgaande kalenderjaar bereikte voortgang van:

- a. de implementatie van systematische energiezorg;
- b. de uitvoering van Energie-efficiëntieplannen;
- c. de gerealiseerde energie-efficiëntieverbetering ten gevolge van a. en b.;
- d. de vermeden CO₂-emissies ten gevolge van a. en b.;

Het doel hiervan is verantwoording afleggen aan de MJA2-partijen en de samenleving in bredere zin omtrent de bereikte resultaten en geleverde inspanningen. De monitoring geeft aan welke verbeteringen in de energie-efficiëntie zijn bereikt, hoe deze bereikt zijn en welke afwijkingen er eventueel zijn ten opzichte van de beoogde resultaten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar maatregelen op basis van verbredingsthema's en overige maatregelen. Eveneens wordt verslag gedaan van de mate van implementatie van systematische energiezorg en de werking van de geïmplementeerde systematische energiezorg. Een belangrijk onderdeel is het bepalen van eventuele noodzaak tot bijsturing. Afwijkingen kunnen aanleiding zijn tot heronderhandelen en/of het maken van aanvullende afspraken.

In dit protocol wordt beschreven hoe de monitoring van de resultaten van de ondernemingen in MJA2 wordt uitgevoerd.

1.2 Inhoud van het protocol

Het protocol bestaat uit de volgende 6 artikelen:

1. Bedrijfsmonitoringrapportage
2. Definities
3. Relevante bronnen en afbakening
4. Monitoringrapportage
5. Procedures
6. Stappenschema

2. ARTIKELEN

1. Bedrijfsmonitoringrapportage

De individuele rapportages van de Ondernemingen vormen de basis voor de geaggregeerde rapportage door de Onafhankelijke Deskundige. Iedere Onderneming rapporteert jaarlijks uiterlijk op 1 april (of 1 maart indien de Onderneming een milieuconvenant heeft), voor het eerst op 1 april (respectievelijk 1 maart) 2002, aan de Onafhankelijke Deskundige en de relevante Brancheorganisatie c.q. het Productschap over de in het voorafgaande kalenderjaar bereikte voortgang van de implementatie van Systematische Energiezorg en de uitvoering van het Energie-efficiëntieplan, waarbij per inrichting onderscheid wordt gemaakt naar procesmaatregelen en verbredingsthema's. In de rapportage wordt in ieder geval aangegeven de verbetering van de energie-efficiëntie in de betrokken inrichting(en), alsmede de hiermee samenhangende vermeden CO₂-emissies.

Ten behoeve van het vaststellen van en rapporteren over de voortgang van de implementatie van systematische Energiezorg, vult de Onderneming jaarlijks de BasisCheck Energiezorg in en stuurt de volledig ingevulde BasisCheck uiterlijk op 1 april naar de Onafhankelijke Deskundige. ISO 14001-gecertificeerde bedrijven (met energiezorg daarin geïntegreerd) hebben geen verplichtingen in kader invullen BasisCheck t.b.v. de jaarlijkse monitoren maar geven bij de monitoren aan dat ze aan de ISO14001 norm voldoen. Jaarlijks zal in opdracht van de Onafhankelijke Deskundige steekproefsgewijs bij minimaal één bedrijf per branche en maximaal 10 % van alle MJA2-bedrijven, waarbij de bedrijven met ISO14001 certificering worden uitgesloten, een controle uitgevoerd worden met gebruikmaking van de BasisCheck Energiezorg. De controle wordt uitgevoerd door een extern bureau dat door de Onafhankelijk Deskundige wordt aangewezen. Uiterlijk 3 jaar na toetreding beschikt iedere Onderneming over een volwaardig en systematische Energiezorg conform de Referentie Energiezorg. Dit houdt dat alle vragen van de BasisCheck Energiezorg positief moeten worden beantwoord. Indien bedrijven na de gestelde termijn niet aan het gewenste niveau voldoen worden binnen de betreffende OGE besproken welke acties worden genomen.

Ten behoeve van het vaststellen door de Onafhankelijke Deskundige van de daadwerkelijke uitvoering van het Energie-efficiëntieplan wordt door iedere Onderneming jaarlijks uiterlijk op 1 april, en door ondernemingen met een milieuconvenant jaarlijks uiterlijk 1 maart, over de volgende zaken per inrichting gerapporteerd:

- 1.1 *de Energie-efficiëntie-Index (EEI)*: dit is het quotiënt van enerzijds het energiegebruik in het betrokken jaar en anderzijds het energiegebruik dat nodig zou zijn geweest om hetzelfde productievolume te realiseren met het specifiek energiegebruik voor de betreffende producten in het referentiejaar; alsmede de hiermee samenhangende vermeden CO₂-emissies
- 1.2 *de Duurzame-Energie-Index (DEI)* ofwel de mate van inzet van duurzame energie: dit is energie, opgewekt op duurzame wijze, volgens de definities uit het *Protocol Verbredingsthema's*;
- 1.3 *de Energiezuinige Productontwikkeling Index (EPI)*, als maat voor de verbetering van de efficiency ten gevolge van het verbredingsthema energiezuinige productontwikkeling (VT-EZP), volgens de definities uit het *Protocol Verbredingsthema's*;
- 1.4 *de gepleegde inspanningen* (uitgevoerde projecten) in relatie tot de geplande activiteiten.

Energie-efficiëntie maatregelen in het proces en verbredingsthema's op zowel het gebied van energiezuinige productontwikkeling als duurzame energie, hebben gemeen dat hierdoor het fossiele energiegebruik gereduceerd wordt. Het totale fossiele energiebesparingsresultaat van een Onderneming MJA2 wordt uitgedrukt in één kental, genaamd Totale Energie-efficiëntie Index (TEEI). Deze index is opgebouwd uit de Energie-efficiëntie Index (EEI) als maat voor de verbetering van de

energie-efficiëntie van het proces, de Energiezuinige Productontwikkeling Index (EPI) als maat voor de verbetering van de energie-efficiëntie ten gevolge van energiezuinige productontwikkeling en de Duurzame Energie Index (DEI) als maat voor de besparing van fossiele energiedragers door de inzet van duurzame energie.

De Onafhankelijk Deskundige aggregereert de gegevens uit de bedrijfsmonitoringrapportages tot een branchemonitoringrapportage, waarin de ontwikkelingen tot en met het rapportagejaar worden vastgesteld, onderbouwd en toegelicht. In dit proces kan de Onafhankelijk Deskundige gebruik maken van een externe consultant. De procedure voor monitoring wordt hieronder nader beschreven. De methodiek voor de monitoring is verder uitgewerkt in een separate *Handreiking Monitoring*².

2. Definities

2.1 EEI

De Energie-efficiëntie-Index in het jaar x is het quotiënt van het werkelijk directe energiegebruik in het jaar x ($E_{\text{werkelijk}}$) en het referentie-energiegebruik ($E_{\text{referentie}}$). Het referentie-energiegebruik geeft aan welk direct energiegebruik nodig zou zijn geweest als het productievolume voor het jaar x zou zijn vervaardigd met hetzelfde energiegebruik per eenheid product als in het referentiejaar. Dit quotiënt wordt vermenigvuldigd met een factor 100 teneinde het als index te kunnen uitdrukken ten opzichte van het referentiejaar.

$$EEI = 100 * \frac{E_{\text{werkelijk},x}}{E_{\text{referentie},x}}$$

Waarbij:

$E_{\text{werkelijk},x}$: werkelijk direct energiegebruik in jaar x

$E_{\text{referentie},x}$: referentie energiegebruik in jaar x, inclusief eventuele correcties (zie 4.14)

2.2 DEI

Duurzame-Energie-Index (DEI) is gedefinieerd als:

$$DEI = 100 * \frac{E_{\text{referentie},x} - DE}{E_{\text{referentie},x}} [\%]$$

Waarbij:

DE: door de Onderneming zelf opgewekte en/of ingekochte hoeveelheid Duurzame Energie (TJ/j)

2.3 EPI

Energiezuinige Productontwikkeling Index (EPI) is gedefinieerd als:

$$E_{\text{referentie},x} - EBEZP$$

² De *Handreiking Monitoring* omvat de methodiek zoals momenteel beschreven is in het *Handboek Monitoring Energie-efficiëntie direct energiegebruik in Meerjarenafspraken (MJA vanaf 2000)*, d.d. oktober 1999. De handreiking is een toelichting op dit protocol en bevat tevens de standaardformats voor monitoringrapportages en brieven.

$$EPI = 100 * \frac{\text{-----}}{E_{\text{referentie},x}} \quad [\%]$$

Waarbij:

EBEZP: Energiebesparing energiezuinige productontwikkeling; de verbetering van de energie-efficiëntie in TeraJoule per jaar (TJ/j) is binnen en buiten de inrichting, te bereiken met energiebesparing door middel van energiezuinige productontwikkeling (duurzame producten, optimalisatie van transport, logistiek en ketens en/of duurzame bedrijventerreinen);

2.4 TEEI

De fossiele energiebesparing als gevolg van het treffen van procesmaatregelen en/of verbredingsthema-maatregelen wordt voor een Onderneming onder één noemer gebracht via het kengetal van de Totale Energie-efficiëntie Index (TEEI). De TEEI is opgebouwd uit de EEI als maat voor verbetering van de energie-efficiëntie van het proces, de EPI als maat voor de verbetering van de energie-efficiëntie ten gevolge van energiezuinige productontwikkeling en de DEI als maat van besparing van fossiele energiedragers door de inzet van duurzame energie. De Totale Energie-efficiëntie Index kan uit de bovenstaande drie indexen berekend worden via de formule:

$$TEEI = EEI + EPI + DEI - 200$$

2.5 Direct energiegebruik (gericht op proces)

Het in de MJA2 gehanteerde directe energiegebruik van een bedrijf betreft het direct, energetisch gebruikte, primaire energietoelating. Dit is het energiegebruik in het proces, gebruikt voor opwarmen / aandrijven van pompen etc. /elektriciteit voor verlichting etc.

2.6 Indirect energiegebruik (gericht op product en keten)

Is het niet directe energiegebruik, dat wil zeggen het totaal van het energiegebruik vastgelegd / aanwezig in het product (Gros Energy Requirement (GER)) en het energiegebruik in de totale product-levensketen (grondstofwinning tot en met eindproduct inclusief transport).

2.7 Energetisch gebruik

Het energetisch gebruik is gelijk aan de totale energietoevoer aan het bedrijf verminderd met het non-energetisch gebruik.

2.8 Non-energetisch gebruik energiedragers

Met non-energetisch gebruik van energiedragers wordt bedoeld op energie die wordt opgenomen in het product en daaruit in principe weer kan vrijkomen. Dit kan tot stand komen doordat energiedragers als grondstof worden gebruikt, dan wel doordat bij omzetting van chemische grondstoffen in eindproducten energie moet worden toegevoerd voor het aangaan of verbreken van chemische bindingen. Voor het non-energetisch gebruik van energiedragers wordt verwezen naar het *Protocol Verbredingsthema's*.

2.9 Referentie Energiezorg

De door Novem ontwikkelde *Referentie Energiezorg* is afgeleid van Milieunorm ISO 14001. Bij de *Referentie Energiezorg* is een auditmethodiek ontwikkeld en vastgelegd in de *BasisCheck Energiezorg*. ISO 14001-gecertificeerde ondernemingen (met energiezorg geïntegreerd) voldoen aan de Referentie. Deze ondernemingen voldoen aan hun verplichting in het kader van energiezorg door aan te geven dat ze gecertificeerd zijn en daarin Energiezorg

volgens de Referentie Energiezorg te hebben geïntegreerd.

3. Relevante bronnen en afbakening

- 3.1 De algemene monitoringmethodiek en de uitwerking van procesefficiëntie maatregelen is vastgelegd in de *Handreiking Monitoring*.
- 3.2 De methodiek voor invoeren van systematische energiezorg is vastgelegd in de Referentie Energiezorg met Leidraad en de Basischeck Energiezorg.
- 3.3 De methodiek voor invoeren van verbredingsthema's is vastgelegd in het *Protocol Verbredingsthema's*.
- 3.4 De 'systeemgrenzen' van het deelnemende bedrijf en de bij de monitoring te hanteren prestatiegraden worden vastgelegd voor de start van MJA2, dan wel de toetreding tot MJA2. Hierbij wordt ook de situatie voor het referentiejaar vastgesteld.

4. Monitoringrapportage

De volgende elementen dienen met onderbouwing te worden uitgedrukt (kwantificering):

- 4.1. Procesefficiëntieveranderingen en het effect op de EEI, alsmede de hiermee samenhangende vermeden CO₂-emissies;
- 4.2. Implementatie van energiezorg en het effect op de EEI;
- 4.3. Toepassingen duurzame energie en het effect op de DEI;
- 4.4. Toepassingen energiezuinige productontwikkeling en het effect op de EPI;
- 4.5. De TEEI.

De volgende onderwerpen dienen te worden beschreven:

- 4.6. Relatie met het Meerjarenplan;
- 4.7. Prioriteitstelling voor energiebesparingsmaatregelen in het rapportagejaar;
- 4.8. Vergelijking van de rapportage over het betreffend jaar met de prognose voor energiebesparing uit het voorgaande jaar;
- 4.9. Uitvoeringswijze van het verzamelen van de gegevens;
- 4.10. Overzicht van de EEI-ontwikkelingen over voorgaande jaren en het betreffende monitoringjaar;
- 4.11. Lijst van uitgevoerde projecten met kwantificering van de bespaarde energie;
- 4.12. Op basis van een lijst van invloedsfactoren wordt minimaal 80% van de gerealiseerde energie-efficiëntie verbetering verklaard; de definitie voor onderbouwing is gespecificeerd in de *Handreiking Monitoring*. Dit is door onderbouwing controleerbaar en aannemelijk. Hierbij kunnen bedrijfsinterne en bedrijfsexterne invloedsfactoren worden onderscheiden.
Voorbeelden van bedrijfsinterne invloeden:
 - Schaalgrootte en bezettingsgraad;
 - Energiebesparende maatregelen en -ontsparende maatregelen;Voorbeelden van bedrijfsexterne invloeden:
 - Grondstofsificatie;
 - Productsificatie;
 - Wet- en regelgeving;
- 4.13. Toegepaste correcties op de EEI mits kwantificeerbaar en geaccordeerd door de OGE. Bij

hoge uitzondering, en alleen wanneer de OGE daarmee instemt, kan worden gecorrigeerd voor

bepaalde factoren, die geheel buiten de invloedssfeer liggen van de bedrijven in kwestie. Bijvoorbeeld;

- Overheidseisen of wetgeving op het gebied van bijvoorbeeld milieu en ARBO;

- Klimaatvariaties;
- 4.14 Toelichting op toegepaste correcties, met verwijzing naar daarover gemaakte afspraken. Toegestane correcties moeten worden uitgevoerd door de additionele verbruiken door de veranderde aard van de activiteiten of omgeving op te tellen bij het referentiegebruik voor het jaar waarop de monitoring betrekking heeft. De correctiefactoren en het effect hiervan op de EEI, DEI, EPI, TEEI en vermeden CO₂ worden separaat bijgehouden;
- 4.15 Ontwikkelingen op het gebied van de verbredingsthema's:
- Overzicht van de DEI-ontwikkelingen over voorgaande jaren en het betreffende monitoringjaar;
 - Overzicht van de EPI-ontwikkelingen over voorgaande jaren en het betreffende monitoringjaar;
 - Overzicht van de TEEI-ontwikkelingen over voorgaande jaren en het betreffende monitoringjaar.

5. Procedures

Vaststellen van de monitoringmethodiek

- 5.1 De algemene methodiek is vastgelegd in de *Handreiking Monitoring*;
- 5.2 De 'systeemgrenzen' van de deelnemende Onderneming en de bij de monitoring te hanteren prestatiegraden worden vastgelegd voor de start van MJA2, dan wel de toetreding tot MJA2. Hierbij wordt ook de situatie voor het referentiejaar vastgesteld;
- 5.3 Eventuele aanvullingen en afwijkingen van de algemene methodiek worden alleen gehanteerd, indien en voor zover goedgekeurd door de relevante Overleggroep Energiebesparing.

Opstellen van de bedrijfsmonitoringrapportages

- 5.4 Iedere Onderneming stuurt jaarlijks de Bedrijfsmonitoringrapportage inclusief de Checklist Energiezorg vóór 1 april (of voor 1 maart, indien de Onderneming deelneemt aan een milieuvolgenschap) van elk jaar naar de Onafhankelijke Deskundige (zie ook paragraaf 1.1);
- 5.5 De bedrijfsmonitoringrapportage wordt vertrouwelijk behandeld;
- 5.6 De rapportages op bedrijfsniveau worden door de Onafhankelijke Deskundige getoetst waarbij de volgende criteria worden gehanteerd:
1. De rapportages zijn conform het format Bedrijfsmonitoringrapportage (zie *Handreiking Monitoring*);
 2. De gehanteerde monitoringmethodiek is conform de *Handreiking Monitoring* en de door de Overleggroep Energiebesparing geaccordeerde aanvullingen;
 3. De Systematische Energiezorg is conform de *Referentie Energiezorg* en de *Checklist Energiezorg*;
 4. Voortgang en eventuele bijsturing zijn duidelijk aangegeven.

Opstellen van de branchemonitoringrapportage

- 5.7 De Onafhankelijke Deskundige aggregeert vervolgens de individuele bedrijfsmonitoringrapportages en verwerkt deze tot een Branchemonitoringrapportage. De

Onafhankelijke Deskundige rapporteert aan de Overleggroep Energiebesparing van welke Onderneming na 1 april nog geen monitoringgegevens ontvangen zijn;

5.8. De branchemonitoringrapportage wordt de door de Onafhankelijke Deskundige (volgens een intern kwaliteitssysteem) getoetst waarbij de volgende criteria worden gehanteerd:

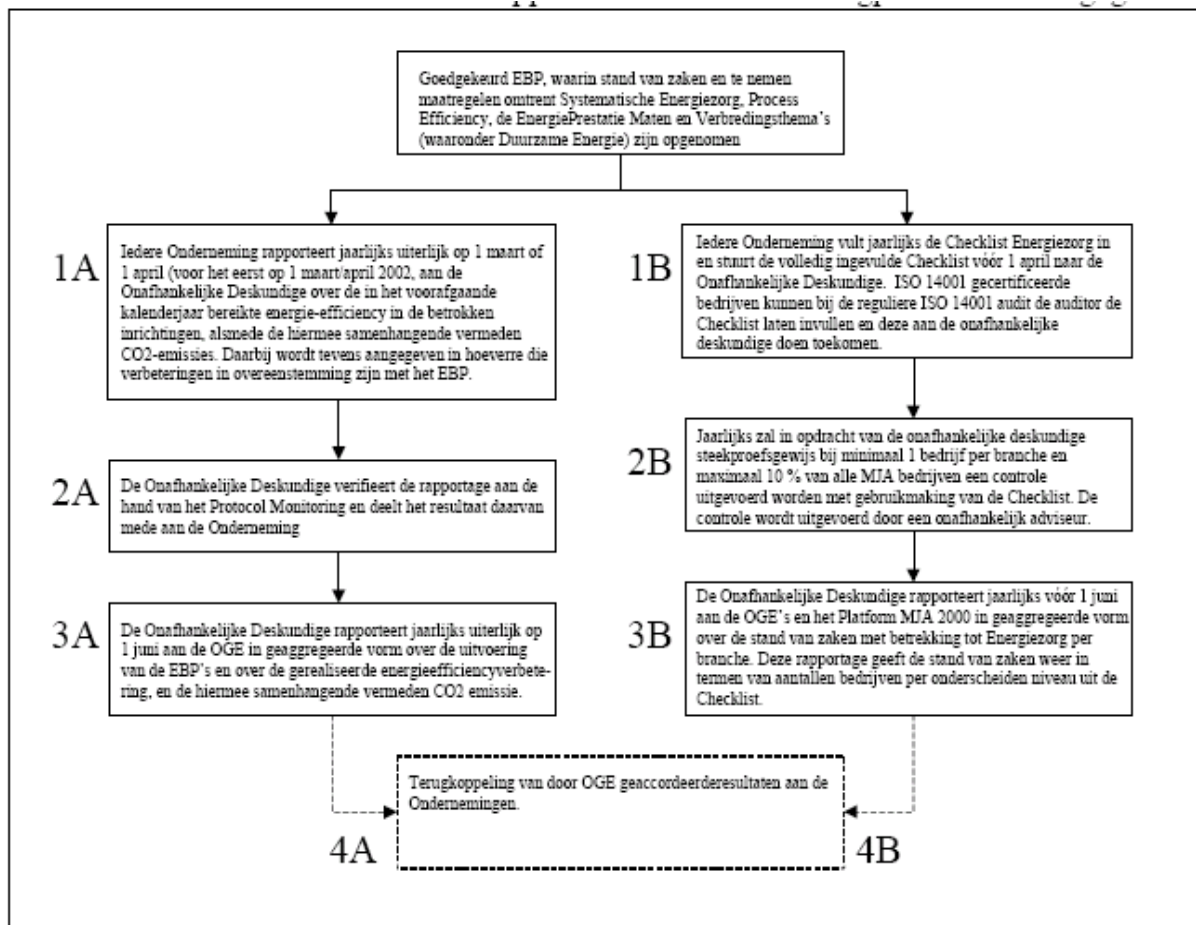
1. De rapportages zijn conform het format Branchemonitoringrapportage (zie *Handreiking Monitoring*);
2. De gehanteerde monitoringmethodiek is conform de *Handreiking Monitoring* en de door de Overleggroep Energiebesparing geaccordeerde aanvullingen;
3. De Systematische Energiezorg is conform de *Referentie Energiezorg* en de Basischeck Energiezorg;
4. Voortgang en eventuele bijsturing zijn duidelijk aangegeven.

Bespreking in Overleggroep Energiebesparing en terugkoppeling aan bedrijven

- 5.9 De Overleggroep Energiebesparing komt in juni bij elkaar en bespreekt het rapport; indien nodig kan zij aanvulling vragen;
- 5.10 De Overleggroep Energiebesparing toetst naast de in paragraaf 3 genoemde criteria de rapportage ook op eventueel vertrouwelijke informatie en kan hieromtrent aanpassingen aanbrengen;
- 5.11 Na ontvangst van alle conceptrapportages zullen het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de Onafhankelijke Deskundige eventuele verschillen in aanpak bij de gegevensverzameling en -verwerking met het CBS bespreken.
- 5.12 Na goedkeuring door de Overleggroep Energiebesparing is de branchemonitoringrapportage openbaar;
- 5.13 De Overleggroep Energiebesparing stuurt de goedgekeurde branchemonitoringrapportage aan het Ministerie van Economische Zaken c.q. het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Indien er geen goedgekeurd rapport is zullen partijen overleg plegen over de gevolgen;
- 5.14. De bedrijven krijgen hun uiteindelijke EEI en TEEI teruggekoppeld volgens in de Overleggroep Energiebesparing overeengekomen interpretatie van de rekensystematiek.

6. Stappenschema monitoringprocedure

Onderstaand is in de vorm van een stappenschema de monitoringprocedure weergegeven.

Hoofdstuk 5

Concernaanpak

1. Inleiding

Binnen deze Meerjarenafspraken is ruimte om een concernaanpak te volgen. Hierbij kan de Onderneming bijvoorbeeld besluiten om prioriteit te geven aan de energie-efficiëntie verbetering bij een specifieke inrichting elders in Nederland. Op deze wijze wordt het concern in de gelegenheid gesteld om de verplichtingen voortvloeiend uit deze Meerjarenafspraken af te kunnen stemmen op het eigen investeringsbeleid. Hierbij kunnen ook worden betrokken verplichtingen, die voortvloeien uit verplichtingen in het kader van het convenant Benchmarking van een concern. Het is dus van belang om aan de concernaanpak ruimte te geven, waarbij echter randvoorwaarden gelden die voortvloeien uit het juridisch kader.

2. Juridisch kader

De bepalingen inzake het vergunningenstelsel van de milieuwetten, zijn gericht op het begrip 'inrichting'. Dit publiekrechtelijk begrip kan niet worden gelijkgesteld met begrippen die in andere rechtsgebieden gebruikelijk zijn, zoals het begrip rechtspersoon of concern. Volgens de Wet milieubeheer zijn die inrichtingen vergunningplichtig die in het Inrichtingen en Vergunningenbesluit zijn aangewezen als 'inrichtingen die nadelige gevolgen voor het milieu kunnen veroorzaken'. In het algemeen zijn dit bedrijfslocaties. Bij het toepassen van de wettelijke bepalingen met betrekking tot Wet milieubeheer-vergunning moet dus worden uitgegaan van bovenbedoeld inrichtingenbegrip. Volgens de Wet milieubeheer houdt dit in dat, voor zover nadelige gevolgen voor het milieu niet geheel kunnen worden voorkomen, aan de vergunning die voorschriften moeten worden verbonden die de grootst mogelijke bescherming bieden tegen die gevolgen, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd. Dit principe zal, evenals alle andere bepalingen met betrekking tot 'inrichtingen' (bijvoorbeeld de bepalingen inzake algemene regels of handhaving), moeten worden toegepast op het publiekrechtelijk begrip 'inrichting'. Als een concern bestaat uit onder meer drie Wet milieubeheer-inrichtingen, kan derhalve niet worden gesteld dat in de ene inrichting niets aan het terugdringen van luchtverontreiniging hoeft te gebeuren louter omdat in de andere (tot het concern behorende) inrichting veel resultaat op dit punt geboekt is of zal worden. Het bovenstaande geldt, ongeacht de aard van de milieubelasting.

Het gelijkheidsbeginsel moet toegepast worden op het begrip inrichting, hetgeen inhoudt dat in inrichtingen, die qua aard en omvang, niet wezenlijk verschillen, een zelfde milieubeschermingsniveau moet worden bereikt. Een voorbeeld moge dit duidelijk maken. De Wet milieubeheer staat niet toe dampretoursystemen bij een benzinstation, dat deel uitmaakt van een olieconcern, achterwege te laten, omdat elders in het concern extra reductie-inspanningen worden gepleegd, terwijl deze dampretoursystemen wel worden geëist bij benzinstations, die een zelfstandige onderneming vormen. Ook vanuit concurrentie-overwegingen zou het toestaan van deze handelwijze op problemen stuiten.

Een blijvend verschil maken tussen het milieubeschermingsniveau van in principe gelijksoortige inrichtingen stuit dus op bezwaren. Dit bezwaar geldt niet indien tussen inrichtingen geen onderscheid wordt gemaakt ten aanzien van het uiteindelijk te bereiken beschermingsniveau, maar wel in de fasering waarbinnen dit niveau wordt gerealiseerd. Het voorgaande leidt tot de conclusie dat de ruimte over een concernaanpak vooral gelegen is in de fasering van maatregelen.

3. Conclusies

- a. Er is ruimte om de uitvoering van deze meerjarenafspraken in te vullen in een concernaanpak. Deze ruimte kent echter een aantal duidelijk, in acht te nemen, uit de Wet milieubeheer volgende beperkingen.
- b. Een concernaanpak mag niet leiden tot rechtsongelijkheid op het niveau van inrichtingen in de zin van de milieuwetgeving.
- c. Wel laat de Wet milieubeheer toe, dat een concernaanpak vooral een onderbouwing kan opleveren voor de in het energie-efficiëntieplan voor de inrichtingen binnen dat concern aangegeven fasering van te treffen maatregelen.
- d. Aangezien er geen overkoepelende overheidsinstantie is die de concernaanpak kan toetsen, is het aan het concern om het bevoegde gezag van de noodzaak en, indien aangetoond, van de redelijkheid van de fasering van maatregelen vanuit concern-optiek te overtuigen. Een plan dat de hoofdlijnen van het milieubeleid voor het concern beschrijft kan hiervoor nodig zijn. De Provincies en Gemeenten onderkennen de behoefte om tot een concernaanpak te kunnen komen en stemmen in met het benutten van de mogelijkheid om de uitvoering van maatregelen te faseren. De Provincies en Gemeenten zullen verder de beoordeling van de Energiebesparings-plannen van een concern onderling afstemmen.

Hoofdstuk 6

Werkafspraken Uitrustingsketenefficiëntie en Duurzame Energie

Inleiding, ‘De voorbeschouwing’

De overheid vindt verbredingsthema's, maatregelen die niet zozeer bij het bedrijf zelf maar elders spelen, veelal verderop in de keten, belangrijk. Met verbredingsthema-maatregelen doet het bedrijf aan energiebesparing buiten de poort. Zo worden twee vliegen in één klap geslagen, buiten en binnen de poort.

Het treffen van maatregelen kost geld en geld is iets waar iedereen, dus ook het bedrijf, maar een beperkte hoeveelheid van heeft. Dit houdt in dat er keuzes worden gemaakt. In het verleden is vaak de keus gemaakt om die maatregelen uit te voeren die tot resultaat bij het bedrijf zelf leiden. Vanuit de optiek van het Wm bevoegd gezag lijkt dit een logische keuze, de milieuvergunning spitst zich immers toe op hetgeen binnen het hek bij het bedrijf plaatsvindt.

De Wet milieubeheer voorziet niet in uitrustingsmaatregelen. Tevens heeft het Ministerie van VROM aangegeven niet voornemens te zijn de Wet milieubeheer aan te passen om deze uitrustingsmogelijkheid te maken. Overigens betekent dit niet dat men van de zijde van VROM tegen een uitrustingsmaatregel is. Het uitrustingsmaatregelen valt primair binnen de integrale afweging van het Wm bevoegd gezag. Daarmee lijkt de bal op de speelhelft van het Wm bevoegd gezag te zijn terechtgekomen.

Afwegingskader gewenst, “Om een spel te kunnen spelen moet je het eens zijn over de spelregels”

Op dit moment is er beperkt ervaring met verbredingsthema's en lijken we terecht te komen in een kip-ei situatie. Het Wm bevoegd gezag houdt zich op de vlakte: “De verbredingsthema's dienen zich te bewijzen”. Het bedrijfsleven zegt op zijn beurt: “Ik kan het geld maar één keer uitgeven en het bevoegd gezag staat er op dat in ieder geval de energiebesparingsmaatregelen binnen de inrichting worden uitgevoerd. Daarmee ontbreekt het aan financiële middelen om iets van de verbredingsthema's te maken”.

De waarheid zal zoals gewoonlijk ergens in het midden liggen. Om als Wm bevoegd gezag niet het bovenstaand verwijt te krijgen, lijkt het goed te verkennen onder welke randvoorwaarden uitrustingsmaatregelen zou kunnen plaatsvinden. Er staat uitdrukkelijk kunnen plaatsvinden, het is immers onderdeel van de integrale afweging die het Wm bevoegd gezag maakt voor een specifieke (lokale) situatie. Na een aantal jaar kan dan worden geëvalueerd of de verbredingsthema's een zetje in de rug hebben gekregen en er uiteindelijk ook een groter besparingsresultaat is behaald dan met het enkel achter de traditionele energiebesparingsmaatregelen “aanjagen”.

SenterNovem zal in kaart brengen bij welke sectoren in het verleden uitrustingsmaatregelen een rol heeft gespeeld.

Voorgesteld wordt om de uitrustingsmaatregelen als agendapunt op de komende vergaderingen van het MJA-platform terug te laten komen.

De randvoorwaarden, “De regels van het spel”

De voorgestelde randvoorwaarden waaronder uitrustingsmaatregelen van “traditionele” maatregelen tegen verbredingsthema's maatregelen kan plaatsvinden, zijn:

- Het betreft een nieuwe maatregel, er wordt geen bestaande maatregel geïntroduceerd die wordt “verzilverd”;
- Het besparend effect van de maatregel is te kwantificeren en groter dan of gelijk aan het effect van de maatregel(en) die word(t)(en) “weggestreept”;
- Het ligt in de rede om de duurdere maatregelen, met een terugverdientijd van 3 à 5 jaar in aanmerking te laten komen voor uitruil van maatregelen;
- De maatregel is robuust, c.q. het is een maatregel die niet zo maar dat kan worden teruggedraaid en de maatregel kan worden gemonitord;
- Een specifieke verbredingsmaatregel wordt maar één keer opgevoerd (en weggestreept tegen één of meer andere maatregelen);
- In haar advies aan het Wm bevoegd gezag doet SenterNovem een uitspraak over de hierboven genoemde criteria.

Het Wm bevoegd gezag beoordeelt de voorgestelde uitruil mede op basis van het advies zoals dat door SenterNovem is afgegeven.

Het einde van de wedstrijd, “De nabeschouwingen”

Voorgesteld wordt één 4-jaarstermijn op basis van de hierboven genoemde criteria te werken en daarna te evalueren of de gestelde randvoorwaarden de juiste zijn en te bezien of er wordt gescoord op de verbredingsthema’s.

Hoofdstuk 7

Werkafpraak Verdrag van Aarhus

1. Inleiding

In de vergadering van het MJA-platform van 31 mei 2006 is een conceptvoorstel voor een MJA-standpunt inzake het 'Verdrag van Aarhus' besproken. Dit voorstel was tot stand gekomen in de 'MJA-werkgroep Aarhus', bestaande uit de heer Knippels (DCMR, namens IPO), de heer Barnhoorn (VNG), de heer Bosma (SenterNovem, InfoMil) en mevrouw Loozen (SenterNovem, MJA-facilitering). Nader overleg met de industrie had nog niet plaatsgevonden. Het MJA-platform heeft besloten de in het conceptvoorstel verwoorde minimumvariant tot uitgangspunt te nemen en een drietal vertegenwoordigers van de industrie uit het MJA-platform aan de werkgroep toe te voegen om de laatste details uit te werken. Deze nadere uitwerking heeft op 20 september jl. plaatsgevonden. Namens de industrie was de heer D. Smink aanwezig. De heer E. ter Veer was verhinderd en de heer P. Wennekes moest op het laatste moment verstek laten gaan.

In paragraaf 2 wordt ingegaan op de stand van zaken vóór invoering van het 'Verdrag van Aarhus'. Paragraaf 3 bevat een overzicht van documenten betreffende de gevolgen van het 'Verdrag van Aarhus' voor MJA, in paragraaf 4 gevolgd door de specifieke vertaalslag van het 'Verdrag van Aarhus' naar het MJA-convenant. De procesgang komt in paragraaf 5 ter sprake. De paragrafen 2 t/m 4 behandelen het 'Verdrag van Aarhus' voor individuele bedrijfsgegevens; in paragraaf 6 volgen overwegingen voor de omgang met branchegegevens en sectoroverstijgende informatie. In paragraaf 7 wordt de positie van SenterNovem in het kader van het 'Verdrag van Aarhus' toegelicht. Paragraaf 8 sluit af met conclusies.

2. Stand van zaken vóór invoering 'Verdrag van Aarhus'

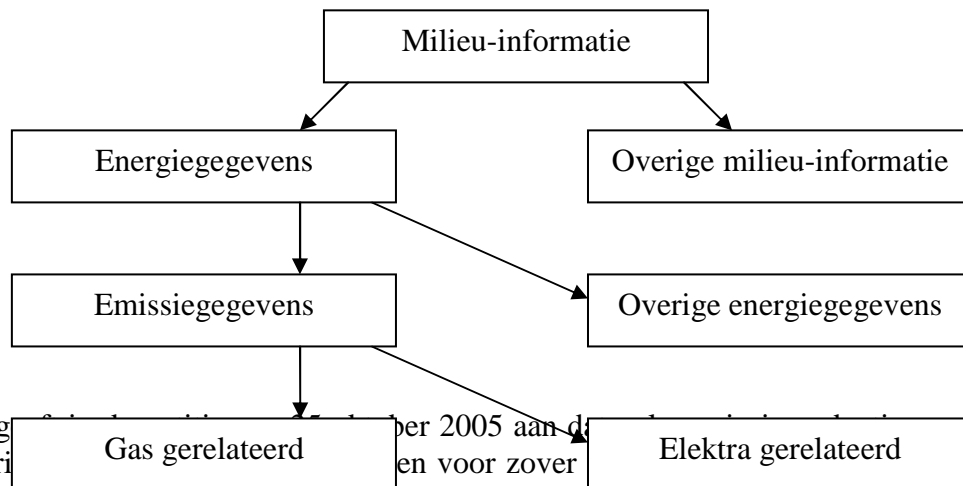
Vóór invoering van het 'Verdrag van Aarhus' is openbaarheid en vertrouwelijkheid van bij overheidsorganen aanwezige bedrijfsgegevens geregeld in de 'Wet openbaarheid bestuur' (Wob) en voor een milieuvergunning tevens in de 'Wet milieubeheer' (Wm). *Bijlage 1* bij deze notitie bevat een uitgebreide toelichting op deze openbaarheid en vertrouwelijkheid van MJA-gegevens in het pre-Aarhus-tijdperk. Deze bijlage is een integrale versie van bijlage 1 bij de 'E-15 Leidraad MJA2 en vergunningverlening' (InfoMil, oktober 2002).

De conclusie over de werkingssfeer van de Wob luidt: zolang een bedrijf bij gevoelige gegevens die het in het kader van MJA aan het Bevoegd gezag verstrekt, aangeeft dat het deze onder vertrouwelijkheid verstrekt, kan het Bevoegd gezag een verzoek tot inzage op grond van de Wob weigeren. De conclusie vanuit de Wm luidt dat het ter inzage leggen van een ontwerpvergunning waarvan een EEP onderdeel uitmaakt, tot problemen kan leiden in het kader van vertrouwelijkheid; met het opstellen van een openbare versie van het EEP kan dit probleem worden opgelost. Vanwege de speciale regeling voor bedrijfsgegevens in de Wm treedt de Wob op dit punt terug.

3. Wijzigingen als gevolg van 'Verdrag van Aarhus'

Het 'Verdrag van Aarhus' heeft ten doel om voor de burger de toegang tot milieu-informatie, het recht op inspraak in de besluitvorming en de toegang tot de rechter te waarborgen. Door het 'Verdrag van Aarhus' verandert het uitgangspunt 'vertrouwelijk, tenzij ...' in 'openbaar, tenzij ...'. De overheid maakt van geval tot geval een afweging

tussen het belang van openbaarheid van milieu-informatie en het belang van het bedrijf bij geheimhouding daarvan. Om het in de woorden van InfoMil (notitie 2 december 2004) te zeggen: 'De absolute weigeringsgrond voor bedrijfs- en fabricagegegevens wordt relatief voor gegevens die ook milieu-informatie zijn'. Dat levert een drietal vragen op: wat zijn bedrijfs- en fabricagegegevens, wat wordt verstaan onder milieu-informatie en in welke mate wordt de vertrouwelijkheid opgeheven. *Bijlage 2* bij deze notitie bevat een overzicht van alle relevante documenten, hierna aan de hand van onderstaand schema behandeld.

VNG geeft aan dat per 2005 aan de hand van de bedrijfs- of fabrieksgegevens en voor zover de gegevens afgelezen of afgeleid kunnen worden met betrekking tot de technische bedrijfsvoering of het productieproces dan wel met betrekking tot de afzet van de producten of de kring van afnemers en leveranciers'. De notitie van InfoMil van 2 december 2004 geeft aan dat energiegegevens tot bedrijfs- en fabricagegegevens worden gerekend en dat onder energiegegevens informatie valt over het energieverbruik van de inrichting, de energiebalans, de energie-efficiëntie-index en de brandstofinzet.

In dezelfde notitie geeft InfoMil aan wat tot 'milieu-informatie' wordt gerekend:

- emissiegegevens (o.a. CO₂-emissies). Het belang van openbaarheid weegt zwaar.
- informatie over de toestand van het milieu en de gevolgen voor het milieu die de inrichting veroorzaakt, anders dan emissies. Ook hier weegt het belang van openbaarheid zwaar. Anders geformuleerd: het is ook van zwaarwegend belang dat informatie hoe het gesteld is met het zuinig gebruik van energie, toegankelijk is.
- wijze van totstandkoming van emissiegegevens (toetsings- / monitoringsprotocollen).

Geheimhouding van bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld, geldt niet voor zover de milieu-informatie emissies in het milieu betreft. Voor niet emissiegerelateerde energiegegevens geldt dat steeds de afweging moeten worden gemaakt tussen het belang van openbaarheid en het belang van geheimhouding. **Met andere woorden: emissiegegevens zijn absoluut openbaar, overige energiegegevens zijn relatief openbaar dat wil zeggen dat telkens een afweging plaatsvindt.**

Aan de grootschalige opwekking van elektriciteit gerelateerde emissiegegevens worden niet op de bedrijfslocatie geëmitteerd. Om die reden worden deze gegevens anders behandeld als emissiegegevens die gerelateerd zijn aan gas of een andere op de locatie verstoekte brandstof.

In het voorgaande is alleen sprake van energiegegevens als energie als brandstof voor het productieproces wordt gebruikt. Benutting van energie als grondstof (feedstock) blijft buiten het MJA-convenant. Deze gegevens zijn wel bekend bij de Nederlandse Emissie-autoriteit (NEa).

Indien de Wm-inrichting uit slechts één installatie bestaat, is van een bijzondere situatie sprake. Over het algemeen geldt dan dat het belang van vertrouwelijkheid van bedrijfs- of fabricagegegevens zwaarder weegt dan het belang van openbaarmaking daarvan (tenzij het hier om emissiegegevens gaat).

Concluderend stelt InfoMil in de notitie van 14 april 2004 dat de afweging in relatie tot MJA door het Wm bevoegd gezag er in principe als volgt uit kan zien:

- **altijd openbaar: totale CO₂-emissie, energie-efficiëntie-index en zekere maatregelen;**
- **niet openbaar: energiebalans, energieverbruik van individuele installaties / processen, CO₂-emissie van individuele installaties / processen;**
- **af te wegen: totaalverbruik van verschillende brandstoffen en elektriciteit.**

4. ‘Verdrag van Aarhus’ en MJA – bedrijfsgegevens

Aan de hand van de inhoudsopgave van energie-efficiëntieplan (EEP) en bedrijfsrapport is door de ‘MJA-werkgroep Aarhus’ aangegeven welke MJA-gegevens aan het Wm bevoegd gezag verstrekt worden en hoe deze gegevens zich verhouden tot het 'Verdrag van Aarhus'. Het resultaat van deze vertaalslag is neergelegd in *bijlage 3* bij deze notitie. De concretisering van het ‘Verdrag van Aarhus’ voor MJA2-bedrijven geldt zowel voor passieve als voor actieve openbaarmaking door Wm bevoegde gezagen. Onder passieve openbaarmaking wordt openbaarmaking op verzoek verstaan (Wob-verzoek), terwijl actieve openbaarmaking informatieverstrekking uit eigen beweging door het bestuursorgaan betreft (invulling milieuregister). Actieve openbaarmaking is, mits aan de minimumvereisten is voldaan, afhankelijk van het ambitieniveau van het bestuursorgaan.

5. Procesgang

De werkgroep acht het niet zinvol om voor de procesgang een eigen procedure te ontwerpen. Het lijkt beter om aan te sluiten bij bestaande stappenplannen. Omdat de al genoemde ‘E-15 Leidraad MJA2 en vergunningverlening’ van InfoMil een dergelijk stappenplan bevat, kan hierbij aangesloten worden.

SenterNovem zendt de jaarlijkse branche- of voortgangsrapportages naar de MJA-bedrijven toe. In de begeleidende brief wijst SenterNovem het bedrijf op de verplichting om het Wm bevoegd gezag in het bezit te stellen van een exemplaar van het bedrijfsrapport. SenterNovem laat het Wm bevoegd gezag weten dat de bedrijfsrapporten aan de bedrijven zijn toegezonden en dat het Wm bevoegd gezag deze rapporten indien gewenst bij de bedrijven kan opvragen. In deze brief wordt een zin toegevoegd, inhoudend dat als het Wm bevoegd gezag wil afwijken van de in en bij deze notitie vastgelegde handelwijze, het dan vooraf contact met het bedrijf zal opnemen.

Het Wm bevoegd gezag dat naar de mening van het bedrijf vertrouwelijke MJA-gegevens openbaar wil maken, moet het bedrijf van dat voornemen in kennis stellen. Het bedrijf heeft dan de mogelijkheid om in het kader van de nieuwe, op het 'Verdrag van Aarhus' aangepaste Wob, bezwaar tegen dit voornemen te maken.

6. Branchegegevens en sectoroverstijgende informatie van het MJA-convenant

Op pagina 2 van bijlage 1 is vermeld dat vertrouwelijke behandeling van bedrijfsgegevens essentieel is voor een goede werking van het MJA-convenant, maar dat daartegenover een tendens wordt waargenomen om milieu-informatie voor iedereen toegankelijk te maken. De overwegingen in de pre-Aarhus-fase hebben ertoe geleid om o.m. de volgende convenantstukken voor iedereen openbaar te maken: definitieve EEP's, MJP's, rapportages aan het MJA-platform en rapportages van de Ministers aan de Tweede Kamer. Met het maken van de publieksvariant wordt vanuit MJA2 concrete invulling gegeven aan de openbare versies van het EEP en de bedrijfsrapportage. Het MJP en de jaarlijkse brancherapportages bevatten al dan niet emissiegerelateerde energiegegevens op een geaggregeerd niveau. Anders gezegd: deze energiegegevens zijn niet naar afzonderlijke bedrijfslocaties door te vertalen. Deze rapportages worden niet stelselmatig aan het Wm bevoegd gezag ter beschikking gesteld, wel maken medewerkers van Wm bevoegde gezagen vaak deel uit van sector-OGE's. De in dit kader aan hen beschikbaar gestelde informatie ontvangen zij niet uit hoofde van hun functie als Wm bevoegd gezag voor een individuele Wm-inrichting, maar als vertegenwoordiger van de IPO 'Projectgroep Energie in de Milieuvergunning' (IPO-PEM). Degene die over deze rapportages wenst te beschikken, dient zich tot de betreffende branchevereniging te wenden. Dit geldt a fortiori voor rapportages aan het MJA-platform en rapportages van de Ministers aan de Tweede Kamer, die op een nog hoger aggregatieniveau dan brancheniveau plaatsvinden.

7. Positie SenterNovem

SenterNovem beschikt in het kader van het 'Verdrag van Aarhus' over een scala aan milieu-informatie van onder meer MJA2-bedrijven. Ook SenterNovem moet aan de Aarhus-regels voldoen. Enerzijds vervult SenterNovem, mede vanwege het beheer van de Aarhus-helpdesk, een voorbeeldfunctie. Anderzijds koestert SenterNovem haar reputatie dat bedrijfsgevoelige gegevens van derden door haar vertrouwelijk worden behandeld. SenterNovem hanteert als uitgangspunt dat in ieder geval wordt voldaan aan de minimumvereisten die door het 'Verdrag van Aarhus' worden gesteld. SenterNovem geeft aan de plicht tot passieve en actieve openbaarmaking omzichtig en gestructureerd invulling. Voor MJA-gegevens gaat de voorkeur uit naar de voorgestelde publieksvariant.

8. Conclusies

Het 'Verdrag van Aarhus' heeft consequenties voor de openbaarheid van MJA-gegevens. Met uitzondering van grootschalige elektriciteitsopwekking is de openbaarheid van emissiegerelateerde energiegegevens absoluut. Voor de overige energiegegevens vindt door het bevoegde gezag telkens een afweging plaats tussen openbaarheid en vertrouwelijkheid. Bijlage 3 bij deze notitie bevat een praktische vertaalslag van het 'Verdrag van Aarhus' naar MJA-gegevens.

Het bevoegd gezag dat naar de mening van het bedrijf vertrouwelijke MJA-gegevens openbaar wil maken, moet het bedrijf van dat voornemen in kennis stellen. Het bedrijf heeft dan de mogelijkheid om in het kader van de nieuwe, op het 'Verdrag van Aarhus' aangepaste Wob, bezwaar tegen dit voornemen te maken.

Na akkoording van deze notitie en de daarbij behorende bijlagen zullen IPO en VNG alsook de branche-organisaties in het MJA-platform deze praktijkaanpak naar hun achterbannen communiceren om deze daar ingang te doen vinden. De concretisering van het 'Verdrag van Aarhus' voor MJA2-bedrijven geldt zowel voor passieve als voor

actieve openbaarmaking door Wm bevoegde gezagen en voor passieve openbaarmaking door SenterNovem.